A C A D E M I A R O M Â N Ă

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE „VASILE PÂRVAN”

MATERIALE ŞI CERCETĂRI ARHEOLOGICE

(Serie nouă)

II

2000–2006

E D I T U R A A C A D E M I E I R O M Â N E

Bucureşti, 2007

Comitetul de redacţie:

ROXANA DOBRESCU – REDACTOR ŞEF

ADRIAN IONIŢĂ – REDACTOR ŞEF ADJUNCT

Irina Achim, Radu Băjenaru, Gh. I. Cantacuzino, Liana Oţa, Adriana Panaite, Daniel Spânu – MEMBRI

LILIANA ZAHARIA – SECRETAR DE REDACŢIE

Redactor Editura Academiei Române: ADRIAN MIRCEA DOBRE
Tehnoredactor Editura Academiei Române: DANIELA FLORESCU

Prezentul număr reia seria revistei Materiale şi Cercetări Arheologice, întreruptă cu nr. 1, 1999 (2001). Prin acest tom dar mai ales prin cele viitoare dorim să recuperăm întârzierea din anii precedenţi şi să revenim la un ritm regulat. Rugăm pe cititorii, partenerii de schimb şi colaboratorii revistei să manifeste înţelegere şi să ne acorde în continuare încrederea lor.

În ţară, revista se poate procura prin poştă, pe bază de abonament la: EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050 711, Bucureşti, România, Tel.: 4021-318 81 06, 4021-318 81 46, Fax: 4021-318 24 44, E-mail: edacad@ear.ro; RODIPET S.A., Piaţa Presei Libere nr. 1, sect 1, P. O. Box 33–57, Bucureşti; România, Tel.: 4021-318 70 00; 4021-318 70 01, Fax: 4021-318 70 02, 4021-318 70 03; E-mail: rodipet@rodipet.ro; ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., P. O. Box 77–19, sector 3, Bucureşti, România, Tel.: 0311 044 668; Tel./Fax: 4021-610 67 65, 4021-210 67 87; E-mail: office@orionpress.ro

Orice corespondenţă se va trimite Colegiului de redacţie pe adresa: str. Henri Coandă 11, 010667 Bucureşti, tel./fax 4021 212 88 62. şi redactie_iab hotmail.com.

Normele de redactare a manuscriselor şi lista abrevierilor folosite în revistă sunt în general aceleaşi ca în celelalte publicaţii ale Institutului de Arheologie. În măsura în care vom elabora alte norme ne obligăm să le publicăm în numărul viitor.

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, 050711 Bucureşti, România
Tel.: 4021-318 81 06, 4021-318 81 46; Fax: 4021-318 24 44; E-mail edacad@ear.ro

SUMAR

MARIN CÂRCIUMARU, MIRCEA ANGHELINU, GÉRALDINE LUCAS, LOREDANA NIȚĂ, LEIF STEGUWEIT, MONICA MĂRGĂRIT, LAURE FONTANA, ALEXIS BRUGÈRE, VALENTIN DUMITRAŞCU, ULRICH HAMBACH, MARIAN COSAC, OVIDIU CÂRSTINA, FLORIN DUMITRU, Şantierul paleolitic de la Poiana Cireşului (Piatra Neamţ): o sinteză a rezultatelor recente (1998–2005) 5

CORNELIU BELDIMAN, DIANA-MARIA SZTANCS, Depozitele de obiecte de prestigiu aparţinând culturii Cucuteni. Studiul artefactelor din materii dure animale 33

EUGENIA ZAHARIA, Săpăturile de la Sărata Monteoru, com. Merei, jud. Buzău. Raport preliminar (1996–2005)..... 75

GH. I. CANTACUZINO, MARIA VENERA RĂDULESCU, ŞTEFAN TRÂMBACIU, Cercetări arheologice la Câmpulung, în zona vechii reşedinţe domneşti (2000–2005) 95

ADRIAN IONIȚĂ, DANIELA MARCU ISTRATE, Mânăstirea Plătăreşti, jud. Călăraşi (1999)..... 143

DANIELA MARCU ISTRATE, ADRIAN IONIȚĂ, Schitul de la Berislăveşti, jud. Vâlcea (1999)..... 169

VASILICA SANDU-CUCULEA, Sondajul arheologic din punctul Tânganu „Autostradă”, com. Pantelimon, jud. Ilfov (1992)..... 187

SOMMAIRE

MARIN CÂRCIUMARU, MIRCEA ANGHELINU, GÉRALDINE LUCAS, LOREDANA NIȚĂ, LEIF STEGUWEIT, MONICA MĂRGĂRIT, LAURE FONTANA, ALEXIS BRUGÈRE, VALENTIN DUMITRAŞCU, ULRICH HAMBACH, MARIAN COSAC, OVIDIU CÂRSTINA, FLORIN DUMITRU, The Poiana Cireşului Upper Paleolithic site – the last stage of research (1998-2005) 5

CORNELIU BELDIMAN, DIANA-MARIA SZTANCS, Les dépôts d'objets de prestige de la culture Cucuteni. L'Étude des artefacts en matiÈres dures animales 33

EUGENIA ZAHARIA, Les fouilles entreprises à Sărata Monteoru, Com. de Merei, Dép. de Buzău. Rapport préliminaire (1996–2005) 75

GH. I. CANTACUZINO, MARIA VENERA RĂDULESCU, ŞTEFAN TRÂMBACIU, Les fouilles entreprises dans la zone de l'ancienne résidence princière de Câmpulung (2000-2005) 95

ADRIAN IONIȚĂ, DANIELA MARCU ISTRATE, Le monastère de Plătăreşti (Dép. de Călăraşi) (1999) 143

DANIELA MARCU ISTRATE, ADRIAN IONIȚĂ, Le monastère de Berislăveşti (Dép. de Vâlcea) (1999) 169

VASILICA SANDU-CUCULEA, Le sondage archéologique de Tânganu „Autostradă", Com. de Pantelimon, Dép. d'Ilfov (1992) 187

Mânăstirea Plătăreşti, jud. Călăraşi (1999)

ADRIAN IONIŢĂ, DANIELA MARCU ISTRATE

Cuvinte cheie: mânăstire, biserică, chilii, casă domnească, turn clopotniţă, incintă, nivel de construcţie, fundaţie, mortar, cărămizi.
Le mots clef: monastère, église, cellule, maison princière, tour clocher, enceinte, niveau de construction, fondation, mortier, briques.

Aşezământul este atestat într-un document din 1640 prin care Matei Basarab dezînchina o serie de mânăstiri printre care şi Plătăreşti (metoh la Sf. Mormânt?). Pisania indică data de 1646 şi menţionează că biserica a fost ridicată de Matei Basarab şi Doamna sa Elina[1]. Paul de Alep, în 1657, amintea că într-unul din războaiele cu Vasile Lupu, Matei Basarab a chemat în rugăciuni pe Sf. Mercurie care i-a apărut în vis însoţindu-l cu bărbăţie şi tărie. Drept mulţumire pentru victoria obţinută a ridicat această biserică, cu hramul Sf. Mercurie, înconjurată de un zid puternic de incintă. Mânăstirea a fost reparată în 1684 ca urmare a distrugerilor provocate de trupele turceşti. Catagrafia din 1823 aminteşte starea jalnică a mânăstirii rămasă fără turle, în 1832 făcându-se o serie de reparaţii. În 1836 mânăstirea este transformată în închisoare pentru femei, cu această ocazie fiind amenajat în interior un atelier de croitorie, iar în exteriorul zidurilor o mică cazarmă pentru gardieni. În 1844 închisoarea îşi încetează activitatea, averea mânăstirii fiind transferată Mitropoliei Ţării Româneşti. În 1863 are loc secularizarea, un an mai târziu mânăstirea este reparată, iar în 1866 este transformată din nou în penitenciar.

În 1896 fosta mânăstire Plătăreşti intră sub oblăduirea Comisiei Monumentelor Istorice, fiind declarată monument istoric prin decret regal în 1915. În timpul Primului Război Mondial, mânăstirea a avut de suferit ca urmare a ocupaţiei trupelor germane şi bulgare, care au transformat-o în depozit, fiind reparată mai târziu în anii 1942–1943. În 1947–1948 este transformată în închisoare (politică) pentru femei având şi o secţie de drept comun pentru bărbaţi. Urmează o serie de lucrări de modernizare desfăşurate în anii 1950–1960 în vederea transformării ansamblului în spital de alienaţi mintal, spital ce abia în 1996 a evacuat încăperile fostei mânăstiri[2].

Ansamblul este compus dintr-o incintă uşor dreptunghiulară, în mijlocul căreia se află biserica (devenită în prezent biserică parohială) de plan triconc cu hramul Sf. Mercurie, cu un pronaos dreptunghiular, căruia într-o etapă mai târzie i-a fost ataşat un pridvor. În colţul de nord-vest al incintei se înalţă casa (domnească), o clădire dreptunghiulară cu pivniţă, iar pe mijlocul laturii vestice a incintei se află turnul clopotniţă. Mai multe corpuri de clădiri (chilii) au fost realizate în timp pe laturile de nord, sud şi vest ale incintei.

În perioada iunie-iulie 1999, în cadrul unui proiect de restaurare a complexului, au fost executate câteva sondaje arheologice[3], după un plan stabilit împreună cu proiectantul general, arh. Mihai Opreanu de la SC Lums SRL Bucureşti. Obiectivele principale ale săpăturii au vizat casa domnească situată pe latura de nord a incintei – evoluţia clădirii, structura şi adâncimile de fundare, evoluţia nivelului de călcare, relaţia cu corpurile de chilii; identificarea clopotniţei vechi pe latura de vest a incintei; corpurile de clădiri de pe laturile de sud, est şi nord. Pentru cercetarea arheologică a

[1] Discrepanţa dintre cele două date poate fi explicată prin faptul că Matei Basarab a construit o biserică nouă pe locul uneia mai vechi, fără ca pisania să amintească acest lucru, de altfel o practică curentă, la Matei Basarab după cum se pare şi în cazul altor monumente.

[2] M. Opreanu, G. Tătaru, L. Gligor, D. Ionescu, T. Lascu, *Studiu istoric în dosarul de restaurare* (Proiect nr. 2/4550/ 1994). Vezi şi N. Stoicescu, *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România I – Ţara Românească (Muntenia, Oltenia şi Dobrogea)*, vol. 2, M-Z, Mitropolia Olteniei, 1970, p. 491, 523.

[3] Săpăturile au fost realizate la comanda Oficiului Naţional pentru protecţia monumentelor din Bucureşti.

Mânăstirii Plătăreşti au fost săpate un număr de 15 secţiuni (**Fig. 1**), urmând în funcţie de rezultatele obţinute şi de necesităţile proiectantului a fi continuate. Între timp însă şantierul a fost închis şi în viitorul apropiat nu se conturează posibilitatea ca aceste săpături să fie reluate. Din acest motiv am decis să publicăm rezultatele obţinute în campania din 1999.

Cu ajutorul unui grup de studenţi de la Universitatea de Arhitectură şi Urbanism „Ion Mincu" din Bucureşti s-a trasat o linie de nivel (Waagriss) pentru întregul complex, astfel încât toate cotele sunt indicate unitar în funcţie de acest nivel (W).

S. 1 (1,9 × 2,4 m) este amplasată perpendicular pe latura de nord a casei domneşti în dreapta intrării în beci şi avea ca obiectiv îmbinarea dintre intrarea în beci (gârlici) şi zidul casei domneşti. Nivelul de călcare actual (nca): –0,75 m; adâncime medie: –2,25 m (adâncime faţă de nca: –1,50 m); solul viu: –2 m. (**Fig. 2**)

Fundaţiile casei domneşti şi ale gârliciului sunt ţesute, ceea ce dovedeşte că au fost construite concomitent, latura de vest a gârliciului fiind zidită dinspre interiorul beciului; în exterior nu s-a surprins un nivel de construcţie. Fundaţia casei domneşti prezintă o zidărie îngrijită din cărămizi cu dimensiunile medii 28 × 13 × 4 cm, cu şape subţiri de mortar var-nisip de culoare gălbui, fundaţia gârliciului fiind însă parţial înecată în mortar. Talpa fundaţiei casei domneşti este la –1,85 m, cea a intrării în beci la –1,91 m, nivelul de călcare în perioada construcţiei fiind în medie la –0,90 m, rezultând o adâncime medie a fundaţiilor de –1 m.

S. 2 (1,7 × 2,55 m) este amplasată perpendicular pe partea de nord a casei domneşti în stânga intrării în beci şi avea ca obiectiv fundaţia intrării în beci. Nivelul de călcare actual (nca): –0,71 m; adâncime medie: –2,11 m (adâncime faţă de nca: –1,40 m); solul viu: –1,93 m. (**Fig. 3**)

Fundaţia este alcătuită din cărămizi de cca 28 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip, cu mult nisip de culoare gălbui. Talpa fundaţiei este la –1,93 m, nivelul de călcare din perioada construcţiei se află la –1,17/1,20 m, marcat atât prin decroşul fundaţiei cât şi printr-o lentilă de moloz cu fragmente de cărămidă şi mult pigment de var. Nivelul de călcare a crescut cu 0,40–0,50 m prin depuneri succesive de straturi de moloz şi pământ cenuşiu.

S. 3 (1,5 × 5 + 1,7 × 1 m) este amplasată perpendicular pe partea de nord a casei domneşti şi avea ca obiective fundaţia casei domneşti şi a pridvorului. Nivelul de călcare actual (nca): –0,61 m; adâncime medie: –2,01 m (adâncime faţă de nca: –1,40 m); solul viu: –1,96 m. (**Fig. 4**)

Fundaţia este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 28 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip, de culoare gălbui. Talpa fundaţiei este la –1,73 m, cu un decroş de fundaţie la –0,85 m. Nivelul de călcare actual a crescut cu aproximativ 0,40 m prin depunerea unor straturi de pământ cenuşiu şi a molozului cu cărămidă rezultat în urma mai multor reparaţii.

S. 4 (2 × 2,4 m + 1,25 × 1,25 m) este amplasată perpendicular pe partea de nord la îmbinarea casei domneşti cu chiliile şi avea ca obiective fundaţia casei domneşti a chiliilor, precum şi fundaţia presupusei „umblătoare" – descoperită în timpul săpăturilor. Nivelul de călcare actual (nca): –0,61 m; adâncime medie: –2,25 m (adâncime faţă de nca: –1,64 m); adâncime maximă: –2,81 m. (**Fig. 5–6**)

Toate cele trei fundaţii cercetate prin această secţiune sunt construite în manieră asemănătoare: cărămizi cu dimensiunile 27 × 14 × 4 cm înecate în mortar de var, dar la fundaţia chiliilor nisipul este mai galben, în timp ce la „umblătoare" este mai albicios. Talpa fundaţiei casei domneşti se află la –1,91 m.

Chiliile actuale de pe latura de nord a incintei au fost refăcute pe o fundaţie mai veche, adosată casei domneşti. Talpa fundaţiei chiliilor este situată la –1,95/–2,00 m, nivelul de călcare aferent primei etape de construcţie trebuie să se fi aflat între –1,11 m şi –1,37 m, înglobat în momentul de faţă într-un strat gros de moloz care trebuie să se fi depus pe suprafaţă cu ocazia refacerilor masive. Între –0,96–1,37 m înregistrăm un bloc de zidărie ieşit în consolă faţă de fundaţia propriu-zisă, respectiv decroşat faţă de elevaţia actuală, care trebuie să fi funcţionat ca un soclu (sau o consolidare a fundaţiei existente?) pentru etapa a doua. Oricum, nivelul de călcare aferent peretelui exterior al chiliilor de pe latura de nord a incintei trebuie să se fi situat în jurul cotei de –0,96/–1 m.

În colţul de nord-est al casei domneşti a funcţionat o „umblătoare", ale cărei ruine au fost descoperite în cursul săpăturilor. Partea superioară a zidurilor se află la –1,32 m, iar talpa fundaţiei „umblătoarei", adosată casei domneşti, la –2,80 m. Nivelul de construcţie este între –1,20–1,60 m, fiind marcat printr-o depunere groasă de moloz, de la a cărei parte inferioară a fost săpat şanţul pentru realizarea fundaţiei. Nivelul de călcare actual a

crescut cu cca 0,38 m prin depuneri succesive de straturi de moloz.

Secţiunea este traversată de la nord la sud de o conductă modernă de WC şi una de apă.

S.5 (2,3 × 1,1 + 1,2 × 1,2 m) este amplasată perpendicular pe partea de sud a casei domneşti la îmbinarea acesteia cu chiliile şi avea ca obiective fundaţia chiliilor, precum şi fundaţia beciului şi casei domneşti. Nivelul de călcare actual (nca): –0,81 m; adâncime medie: –2,26 m (adâncime faţă de nca: –1,45 m); adâncime maximă: –4,21 m; solul viu: –2 m. (**Fig. 7**)

Fundaţia beciului este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 28 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip de culoare gălbuie. Talpa fundaţiei se situează la –4,08 m, iar nivelul de călcare în perioada construirii casei domneşti cu pivniţă trebuie să se fi aflat în jurul cotei de –1,55 m, la acest nivel fundaţia este retrasă faţă de elevaţia actuală cu 0,15/0,20 m, fără să fie însă evidentă o intervenţie de refacere. Fundaţia are o fisură şi o gaură la –1,80 m.

Peretele de sud al corpului de chilii de pe latura de nord a incintei este refăcut pe o fundaţie mai veche, adosată fundaţiei casei domneşti (respectiv beciului), între ele existând un spaţiu de 22 cm. Zidăria este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 28,5 × 13,5 × 4 cm înecate în mortar var-nisip gălbui, talpa fundaţiei fiind la –2,03 m. Nivelul de demolare a etapei I se află la –0,96 m. Faţă de aliniamentul original, chiliile actuale au fost retrase spre nord cu 0,60 m, putând presupune că elevaţia actuală a peretelui se sprijină parţial pe fundaţia veche, parţial pe o fundaţie nouă, sau poate direct pe pământ.

S. 5bis (1,2 × 1,75 m) este amplasată perpendicular pe latura de sud a chiliilor (sectorul nordic) şi avea ca obiectiv fundaţia chiliilor. Nivelul de călcare actual (nca): –0,63 m; adâncime medie: –2,23 m (adâncime faţă de nca: –1,60 m); solul viu: –1,99 m. (**Fig. 8**)

Fundaţia este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 28 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip gălbui. Nivelul de construcţie (al primei etape) este la –1,53 m, iar talpa fundaţiei este situată la –2,03 m. La –0,87 m fundaţia prezintă un decroş lat de cca 0,74 m, constituind refacerea în cea de a doua etapă, în care chiliile actuale au fost retrase spre nord faţă de aliniamentul original.

S. 6 (4,8 × 1,45 + 1,2 × 0,95 m) este amplasată perpendicular pe partea de sud a casei domneşti şi avea ca obiectiv fundaţia laturii de sud a casei domneşti. Nivelul de călcare actual (nca): –0,82 m; adâncime medie: –2,24 m (adâncime faţă de nca: –1,42 m); adâncime maximă: –2,47 m; solul viu: –2,02 m. (**Fig. 9**)

Fundaţia peretelui sudic al casei domneşti are o centură de beton lată de 0,90 m, situată între –1,51–2,32 m. Nivelul de construcţie al casei domneşti este la –1,15 m, iar talpa fundaţiei la –2,06 m. Fundaţia este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile 24 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip mai albicios, zidăria prezentând la –1,15 un decroş lat de 20 cm, care foarte probabil a funcţionat ca un soclu. Nivelul de călcare a crescut cu 0,70 m prin depunerea de straturi de moloz, pământ cenuşiu cu resturi de materiale.

Casei domneşti i-a fost adosată o construcţie la faţadă, probabil în secolul al XIX-lea. Nivelul de construcţie al acesteia se situează între –1,32–1,50 m, fiind marcat printr-un strat de mortar, var-nisip alb la culoare, iar talpa fundaţiei se găseşte la –2,15 m.

S. 7 (2 × 4 m) este amplasată longitudinal pe faţada construcţiei adosată casei domneşti şi avea ca obiectiv talpa fundaţiei. Nivelul de călcare actual (nca): –0,88 m; adâncime medie: –2,28 m (adâncime faţă de nca: –1,40 m); solul viu: –2,10 m. (**Fig. 10–11**)

Fundaţia acestei construcţii este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 24 × 13 × 4 cm înecate în mortar var-nisip, alb la culoare, foarte dur. Talpa fundaţiei este situată la –2,23 m, iar nivelul de construcţie la –1,50 m. Nivelul de călcare actual a crescut cu cca 0,60 m prin depunerea unor straturi de moloz, pământ cenuşiu etc.

Secţiunea este traversată aproape în diagonală de două conducte de apă moderne (scoase din uz), aflate la –1,13 m, respectiv –1,48 m.

În colţul de sud-vest al secţiuni, la –1,13 m au fost surprinse fundaţiile unui zid gros de cca 0,45 m, cu talpa fundaţiei la –1,63 m. Zidul respectiv aparţine probabil unei construcţii târzii din perioada funcţionării închisorii.

S. 8 (2 × 8 m) este amplasată perpendicular pe stâlpul porţii în interiorul curţii şi avea ca obiectiv surprinderea existenţei unei eventuale clopotniţe iniţiale. Nivelul de călcare actual (nca): –1,02 m; adâncime medie: –2,80 m (adâncime faţă de nca: –1,78 m); adâncime maximă: –2,96 m; solul viu: –2,20 m. (**Fig. 12**)

S-a surprins fundaţia unui zid alcătuită din cărămizi înecate în mortar var-nisip, de culoare gălbui, cu lungimea de 5,80 m, care a aparţinut laturii nordice a clopotniţei iniţiale. Partea superioară este demolată relativ regulat aflându-se

în medie la –1,32 m, în elevaţie având o lăţime de 1 m, iar în fundaţie de 1,10/1,15 m. Talpa fundaţiei se află la –2,90 m, iar nivelul de construcţie al presupusei clopotniţe la –1,70 m. Nivelul actual de călcare a crescut cu cca 0,60 m prin depuneri succesive de straturi cu moloz şi pământ cenuşiu. Spre nord zidul a fost prevăzut din construcţie cu un contrafort (?), aflat la 2 m distanţă de limita estică a clopotniţei, foarte probabil în dreptul arcului intrării. Cele două fundaţii sunt ţesute, dar zidăria contrafortului este mai superficială având talpa la –2,17 m. Spre interiorul clopotniţei, în dreptul presupusului contrafort, a apărut un alt zid ţesut cu clopotniţa, având aceeaşi grosime de 0,85 m. În stadiul actual al cercetărilor presupunem că aceasta este o fundaţie continuă realizată în dreptul intrării, posibil un fel de prag. La capătul estic al zidului clopotniţei este adosat perpendicular un zid gros de cca 0,70 m, a cărui talpă coboară la –2,02 m. În interiorul zidului se observă lăcaşul unei bârne.

S. 8ext (1,5 × 4 m) este amplasată perpendicular pe stâlpul porţii în exteriorul curţii. Nivelul de călcare actual (nca): –1,17 m; adâncime medie: –2,77 m (adâncime faţă de nca: –1,60 m); adâncime maximă: –3,06 m; solul viu: –2,57 m. (**Fig. 13–14**)

Stâlpul central al porţii are drept fundaţie ruina clopotniţei vechi, corespunzând în fapt capătului de vest al peretelui nordic al zidului clopotniţei iniţiale. Fundaţia este alcătuită din cărămizi înecate în mortar var-nisip, gălbui la culoare, talpa fiind la –2,90 m, iar nivelul de construcţie la –1,67 m. Nivelul actual a crescut cu aproximativ 0,50 m prin depunerea succesivă a unor straturi de moloz şi pământ cenuşiu.

Colţul de sud-vest al secţiunii este străbătut de o conductă modernă de apă (scoasă din uz) la –1,95 m.

S. 9a (2,4 × 3,5 m) este amplasată perpendicular pe latura de nord a actualei clopotniţe şi avea ca obiective fundaţia clopotniţei actuale, precum şi surprinderea existenţei unei alte construcţii (clopotniţa iniţială?). Nivelul de călcare actual (nca): –0,35 m; adâncime medie: –2,01 m (adâncime faţă de nca: –1,66 m); adâncime maximă: –2,55 m; solul viu: –1,85 m. (**Fig. 15**)

Fundaţia clopotniţei actuale este turnată din beton, având talpa la –1,50 m, iar nivelul de construcţie la –0,53 m.

S-au surprins fundaţiile unui zid paralel cu cel din S. 8, de aceleaşi dimensiuni, construit în aceeaşi manieră, al cărui nivel de construcţie este la –1,20 m, iar talpa fundaţiei la –2,53 m.

S. 9b (1,5 × 6 m) este amplasată perpendicular pe unul din stâlpii porţii în afara curţii şi avea ca obiective surprinderea unei eventuale construcţii, precum şi fundaţiile stâlpului porţii.

Nivelul de călcare actual (nca): –1,04 m; adâncime medie: –2,54 m (adâncime faţă de nca: –1,50 m); adâncime maximă: –3,13 m; solul viu: –2,45 m. (**Fig. 16**)

Nu s-a surprins o altă construcţie, iar fundaţia stâlpului reprezintă capătul presupusei clopotniţe. Fundaţia stâlpului este alcătuită din cărămizi înecate în mortar var-nisip, de culoare gălbui, având talpa la –2,90 m, iar nivelul de construcţie la –1,85 m.

În capătul de vest al secţiunii la –2,40 m s-a surprins o conductă modernă de apă.

S. 10 (2 × 2 m) este amplasată la îmbinarea zidului de ciment cu colţul de sud-vest al actualei clopotniţe şi avea ca obiective fundaţia clopotniţei actuale, precum şi fundaţia zidului de incintă. Nivelul de călcare actual (nca): –0,80 m; adâncime medie: –2,50 m (adâncime faţă de nca: –1,70 m); adâncime maximă: –2,60 m; solul viu: –2,45 m. (**Fig. 17**)

Clopotniţa actuală (construcţie modernă din beton) are talpa fundaţiei la –1,80 m. Zidul actual de incintă are fundaţia alcătuită din cărămizi înecate în mortar var-nisip, de culoare gălbui, talpa fundaţiei fiind la –2,40 m. Sub nivelul actual de călcare, zidăria prezintă trei decroşuri succesive: la –1,85 m (lat de cca 20 cm), la –1,22 m (lat de cca 15 cm), la –0,88 m (lat de 25 cm). Nivelul de construcţie nu s-a surprins stratigrafic, dar din structura zidăriei, precum şi din relaţia cu o construcţie contemporană incintei (vezi mai jos), acesta poate fi presupus între –1,65–1,80 m.

La o distanţă de 1,90 m sud, faţă de clopotniţa actuală, s-a surprins un zid perpendicular pe zidul de incintă şi ţesut cu acesta. Fundaţia acestuia este alcătuită din cărămizi înecate în mortar şi are talpa la –2,40 m. Nivelul de construcţie este la –1,65/–1,75 m, fiind marcat printr-o lentilă de moloz vizibilă în profilul estic, reieşind de asemenea şi din structura zidăriei. Zidul acestei construcţii a fost demolat neregulat, astfel că partea lui superioară apare astăzi la adâncimi care variază între –1,20–1,40 m, fiind acoperit până la –1,05 m cu un strat gros de moloz, deasupra căruia s-a făcut apoi o nivelare cu pietriş.

Nivelul de călcare în această zonă a curţii a crescut în etape succesive după cum urmează: cel mai vechi nivel medieval la –1,65/–1,80 m;

creşterea nivelului în perioada funcţionării construcţiei contemporane incintei până la –1,20/–1,40 m; creşterea nivelului în timpul demolării acestei construcţii până la –1,05 m; creşterea nivelului până la nivelul actual de călcare (–0,80 m) prin nivelări şi amenajări succesive ale curţii.

S. 11 (1,5 × 10 m) este amplasată perpendicular în interiorul curţii pe chiliile de sud şi avea ca obiective fundaţia chiliilor sudice, precum şi surprinderea unor eventuale construcţii în interiorul curţii. Nivelul de călcare actual (nca): –0,68 m; adâncime medie: –2,20 m (adâncime faţă de nca: –1,50 m); adâncime maximă: –2,68 m; solul viu: –2,30 m. (**Fig. 18**)

Fundaţia chiliilor este alcătuită din cărămizi cu dimensiunile medii 27 × 13 × 4 cm, înecate în mortar var-nisip, de culoare alb-gălbui. Talpa fundaţiei este la –2,61 m, iar nivelul de construcţie la –1,85 m, fiind marcat atât printr-un decroş lat de 12 cm, cât şi printr-o lentilă de moloz. După încheierea construcţiei, se pare că, nivelul de călcare din curte a crescut până la –1,72 m, cotă la care s-a amenajat un pavaj din cărămizi.

Nivelul de reconstrucţie a chiliilor sudice se situează în jurul cotei de –1,20 m. Nivelul de călcare a crescut cu 1,12 m (nca: –0,70 m) prin depuneri succesive de moloz cu cărămidă, pământ cenuşiu şi nisip la partea superioară.

Nu s-au surprins alte construcţii în interiorul curţii.

S. 12 (2 × 2 m) este amplasată în colţul de sud-est al curţii la îmbinarea chiliilor sudice cu cele de est şi avea ca obiectiv fundaţiile chiliilor. Nivelul de călcare actual (nca): –0,77 m; adâncime medie: –2,37 m (adâncime faţă de nca: –1,60 m); adâncime maximă: –2,57 m; solul viu: –2,27 m. (**Fig. 19**)

Fundaţia chiliilor de sud este construită din cărămizi înecate în mortar var-nisip, de culoare alb-gălbui, la reparaţii folosindu-se însă cărămizi de dimensiuni diferite – în fundaţie cărămizile au dimensiuni de 27 × 13 × 4 cm. Talpa fundaţiei este la –2,50 m, iar nivelul de construcţie la –1,70 m, fiind marcat printr-un mic decroş lat de 8 cm. Nivelul de refacere se află la –1,27 m.

Fundaţia chiliilor de est a fost turnată din beton (asemănătoare fundaţiilor clopotniţei actuale), talpa fiind la –2,10 m. Nivelul de călcare a crescut faţă de cel iniţial cu 0,90 m (nca –0,67 m) prin depunere masivă de straturi de moloz şi pământ cenuşiu.

Concluzii: *Casa domnească* a fost cercetată doar din exterior, prin secţiunile 1–4 pe partea de nord, 4–5 pe partea de est şi 6–7 pe latura sudică. Secţiunile 1–4 au evidenţiat aceeaşi fază constructivă – peretele de nord al casei domneşti fiind construit concomitent cu gârliciul şi pridvorul.

Într-o etapă ulterioară, la extremitatea estică a peretelui, a fost adăugată o „umblătoare”(colţul de nord-est al casei domneşti) surprinsă în S. 4.

Talpa fundaţiei coboară în adâncime dinspre vest (–1,83 m) spre est (–1,91 m), iar în dreptul S. 3 se găseşte la numai –1,73 m; nivelul de călcare din timpul construcţiei se găseşte în medie la –0,95 m, coborând însă spre est la –1,20, sau chiar –1,40 m (S. 4). Zidăria fundaţiilor este din cărămizi înecate în mortar var-nisip.

Beciul se află mai spre interiorul casei domneşti, fundaţia acestuia surprinsă în S. 5 (în acest loc coincide cu a casei domneşti) este retrasă faţă de elevaţia actuală şi are talpa la –4,08 m. Pământul rezultat în urma săpării beciului a fost evacuat în partea de nord, întinzându-se sub forma unui strat gros de 20–30 cm.

S. 6 şi S. 7 au scos în evidenţă că nucleului iniţial al casei domneşti i s-a adăugat la faţadă o construcţie, cel mai probabil în secolul al XIX-lea, care a modificat aspectul iniţial.

În interiorul incintei mânăstireşti nivelul de călcare din perioada construcţiei s-a situat în medie la –1,20 m.

Stratigrafia generală a casei domneşti se prezintă astfel: 1. sol viu – lut (–2,00 m); 2. castaniu – preistoric (La Tène) – grosime maximă 50 cm; 3. pământ galben-roşcat rezultat de la săparea beciului (grosime 20–30 cm); 4. nivelul de construcţie al casei domneşti – faza I – mortar var-nisip gălbui; 5. nivelul de construcţie al clădirii adăugată la faţadă – mortar alb; 6. depunere de pământ cenuşiu; 7. straturi de moloz cu multă cărămidă – rezultat în urma unor reparaţii; 8. sol vegetal (nivelul actual călcare).

Zona intrării şi a clopotniţei a fost cercetată prin cinci secţiuni: S. 8, S. 8ext, S. 9a, S. 9b şi S. 10.

Primele patru dintre acestea (S. 8, S. 8ext, S. 9a şi S. 9b) au scos la iveală fundaţiile unei construcţii pe care o putem atribui vechii clopotniţe. Aceasta avea lăţimea la interior 5,40 m, iar lungimea cca 7 m, în elevaţie zidurile fiind groase de 1 m. Primul nivel al clopotniţei, presupunem că, a fost un gang boltit, deschis spre ambele extremităţi – această ipoteză bazându-se pe faptul că fundaţia laturii de est este mai superficială decât cele laterale (nord şi sud), precum şi pe existenţa unor contraforţi.

În prelungirea laturii nordice a vechii clopotniţe a fost descoperit un zid adosat acesteia, dezvoltat

pe direcţia nord-sud. Presupunem, în stadiul actual al cercetărilor, existenţa unui corp de clădiri, între clopotniţă şi casa domnească, ridicat într-o etapă mai târzie – posibil concomitent cu prima fază a chiliilor.

Zidul de incintă al mânăstirii din zona intrării are fundaţiile construite în aceeaşi etapă cu vechea clopotniţă. La intrarea actuală stâlpul central şi cel de sud sunt aşezaţi pe ruinele vechii clopotniţe.

În S. 10 au fost descoperite resturile unui zid perpendicular pe incinta actuală şi ţesut cu aceasta la nivelul fundaţiilor. Presupunem că a aparţinut unui corp de clădiri (chilii?) amplasat la sud de clopotniţă, probabil paralel cu incinta.

Alte corpuri de clădiri. Chiliile de pe latura de nord au fost cercetate prin S. 5 şi S. 5bis. S-a evidenţiat faptul că acestea reprezintă o altă etapă constructivă faţă de casa domnească şi că au cunoscut o refacere masivă, remarcată printr-un decroş de cca 0,70 m la nivelul fundaţiilor (–0,96 m). În limitele cercetărilor efectuate rezultă că peretele de nord a fost aşezat pe fundaţia etapei I, în vreme ce peretele sudic a fost deplasat spre nord cu 60–70 cm. Fundaţia etapei I este adosată casei domneşti.

Chiliile de pe latura de sud au fost sondate prin două secţiuni S. 11 şi S. 12, constatându-se şi aici o etapă de refacere de la nivelul de călcare de atunci (–1,20 m). Chiliile de pe latura de est reprezintă o etapă mult mai nouă, fundaţiile de beton ale acestora fiind adosate la fundaţiile chiliilor de sud.

În stadiul actual al cercetării avem următoarea *succesiune a fazelor de evoluţie* a ansamblului de la Plătăreşti: 1. casa domnească; 2. clopotniţa iniţială, zidul de incintă şi cel puţin un corp de clădiri pe latura de vest a incintei; 3. chiliile de nord şi sud (cel puţin parţial); 4. reconstrucţia chiliilor de nord şi sud; 5. construcţia adosată la faţada casei domneşti; 6. zona intrării în incintă, clopotniţa actuală, chiliile de pe latura de est.

Primele trei etape s-au derulat într-un interval de timp destul de scurt, greu de departajat doar din perspectivă arheologică. Cronologic acest interval se încadrează foarte probabil în a doua parte a secolului al XVII-lea şi la începutul veacului următor. Reconstrucţiile masive de pe laturile de nord şi sud ale incintei, precum şi construcţia adăugată la faţada casei domneşti (fazele 4 şi 5) probabil aparţin secolului al XIX-lea. Clopotniţa actuală şi chiliile de pe latura de est (faza 6) sunt de dată recentă aparţinând secolului al XX-lea.

Materialele arheologice rezultate în urma săpăturilor sunt foarte sărace, constând din câteva fragmente ceramice. Acestea aparţin cu precădere secolelor XVII–XIX, cu excepţia unui singur fragment preistoric (probabil La Tène).

Stratigrafia generală a ansamblului de la Plătăreşti se prezintă astfel: 1. sol viu – lut; 2. castaniu (La Tène?); 3. roşcat-galben de la săparea beciurilor; 4. nivelul de construcţie al casei domneşti – var-nisip, gălbui; 5. nivelul de construcţie al chiliilor – var-nisip, alb-gălbui; 6. nivelul de construcţie al clopotniţei iniţiale – var-nisip, galben; 7. nivelul de construcţie al clădirii adăugate la faţada casei domneşti – mortar alb; 8. nivelul de reconstrucţie al chiliilor de nord şi sud; 9. nivelul de construcţie al chiliilor de est şi clopotniţei actuale – cu beton; 10. sol cenuşiu; 11. sol vegetal (nivelul de călcare actual).

În cazul reluării cercetărilor arheologice ar fi nevoie de sondarea interiorului casei domneşti pentru a surprinde faţada iniţială (pridvor, foişor etc.) – relaţia chiliilor de nord şi est, iar în ceea ce priveşte restaurarea, propunem refacerea clopotniţei pe locul vechilor fundaţii scoase la iveală în S. 8 şi S. 9a.

LE MONASTERE DE PLĂTĂRESTI (DEP. DE CĂLĂRASI)

RÉSUMÉ

L'ensemble monastique a été édifié en XVIIe siècle pendant le règne du voïvode Matei Basarab (1632–1654). Il s'agit d'une enceinte rectangulaire comprenant une maison sur son côté nord, une tour clocher sur le côté ouest et une église de plan triconque au milieu. Au cours des siècles le monastère a été plusieurs fois abîmé, transformé en prison, dépôt, hôpital, jusqu'à nos jours quand l'église est devenue église paroissiale.

A l'occasion d'un projet de restauration, en 1999 on a effectué des fouilles archéologiques. Les 15 tranches ont eu comme but l'enregistrement des données concernant la maison (princière) – l'évolution des phases, la structure et la profondeur des fondations, des murs, l'évolution des niveaux de construction, les relations avec d'autres bâtiments (cellules); l'identification de l'ancienne tour clocher et d'autres éventuelles constructions.

La maison dite princière, qui superpose une cave, a été fouillée uniquement à l'extérieur et on a enregistré la situation suivante: la paroi du nord a été bâtie en même temps que l'entrée du cave; dans une autre étape, à l'extrémité de l'est de cette paroi, on a ajouté une toilette. La fondation a été bâtie en briques et mortier. Les bâtiments (cellules) du côté sud ont été ajoutés plus tard à la maison. Plus tard, peut être au XIXe siècle, l'aspect original de la maison a été modifié par la construction d'une nouvelle façade.

Les tranches effectuées dans la zone de l'entrée ont mis à jour des fondations appartenant à l'ancienne tour clocher. Au

nord, ajouté à la fondation de la tour clocher, se trouve un mur qui indique, à ce stade de la recherche, la présence d'un bâtiment entre la tour clocher et la maison dite princière. Les fondations du mur d'enceinte ont été bâties en même temps que l'ancienne tour clocher.

Les bâtiments (cellules) du côté nord ont été refaits dans une autre étape, la paroi du nord superposant l'ancienne fondation et la paroi du sud étant déplacée vers le nord avec 60–70 cm. La fondation originaire est ajoutée à la fondation de maison.

Dans le cas du bâtiment du côté sud on constate aussi une étape de reconstruction. Les bâtiments du côté est sont des constructions modernes avec fondations en béton de la même manière que la tour clocher actuel.

Au niveau actuel des recherches l'évolution de l'ensemble est la suivante: 1. la maison dite princière; 2. l'ancienne tour clocher, le mur d'enceinte et le bâtiment du côté ouest; 3. les bâtiments du côté nord et sud; 4. reconstruction des bâtiments des côtés nord et sud; 5. l'entrée actuelle, la nouvelle tour clocher, le bâtiment du côté est. Les premières trois étapes se sont déroulées dans un intervalle assez court à partir de la deuxième moitié du XVIIe siècle jusqu'au début du XVIIIe siècle. La quatrième étape date du XIXe siècle, et la cinquième appartient au XXe siècle.

La stratigraphie générale est la suivante: 1. argile – stérile archéologique; 2. couche châtaine – l'âge de fer (La Tène); 3. couche rougeâtre jaune – résultée de l'excavation de la cave; 4. niveau de construction de la maison princière; 5 niveau de construction des bâtiments; 6 niveau de construction de l'ancienne tour clocher; 7. d'autres interventions constructives, refaites différentes; 8. couche terre gris.

Au cours des fouilles archéologiques on a trouvé quelques fragments céramiques, dont la plus part appartiennent aux XVIIe–XIXe siècles, un seul fragment datant de l'âge du fer.

EXPLICATIONS DES FIGURES

Fig. 1. Plan général des fouilles
Fig. 2. T.1 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil ouest
Fig. 3. T.2 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil ouest
Fig. 4. T.3 – 1 profil sud; 2 profil sud (le coin de la cave); 3 profil ouest; 4 profil est
Fig. 5. T.4 – 1 plan; 2 profil nord
Fig. 6. T.4 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil ouest
Fig. 7. T.5 – 1 plan; 2 profil nord
Fig. 8. T.5bis – profil est
Fig. 9. T.6 – 1 profil est; 2 profil ouest
Fig. 10. T.7 – plan
Fig. 11. T.7 – 1 profil est; 2 profil sud
Fig. 12. T.8 – 1 plan; 2 profil nord
Fig. 13. T.8ext – 1 plan; 2 profil nord
Fig. 14. T.8ext – 1 profil est; 2 profil sud
Fig. 15. T.9a – 1 plan; 2 profil ouest
Fig. 16. T.9b – 1 plan; 2 profil sud
Fig. 17. T.10 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil ouest
Fig. 18. T.11 – profil ouest
Fig. 19. T.12 – 1 profil nord; 2 profil est

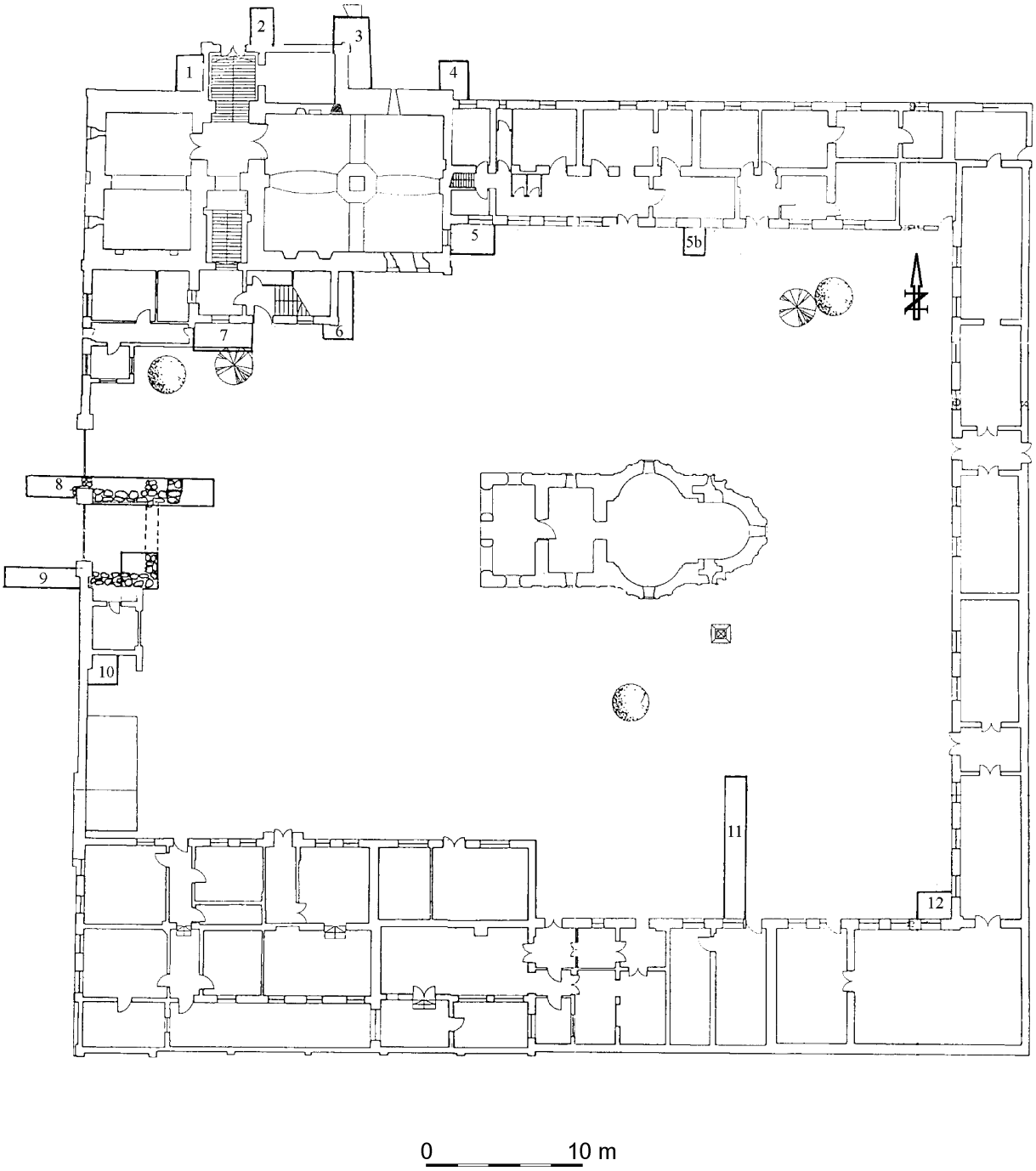

Fig. 1. Plan general de săpătură.

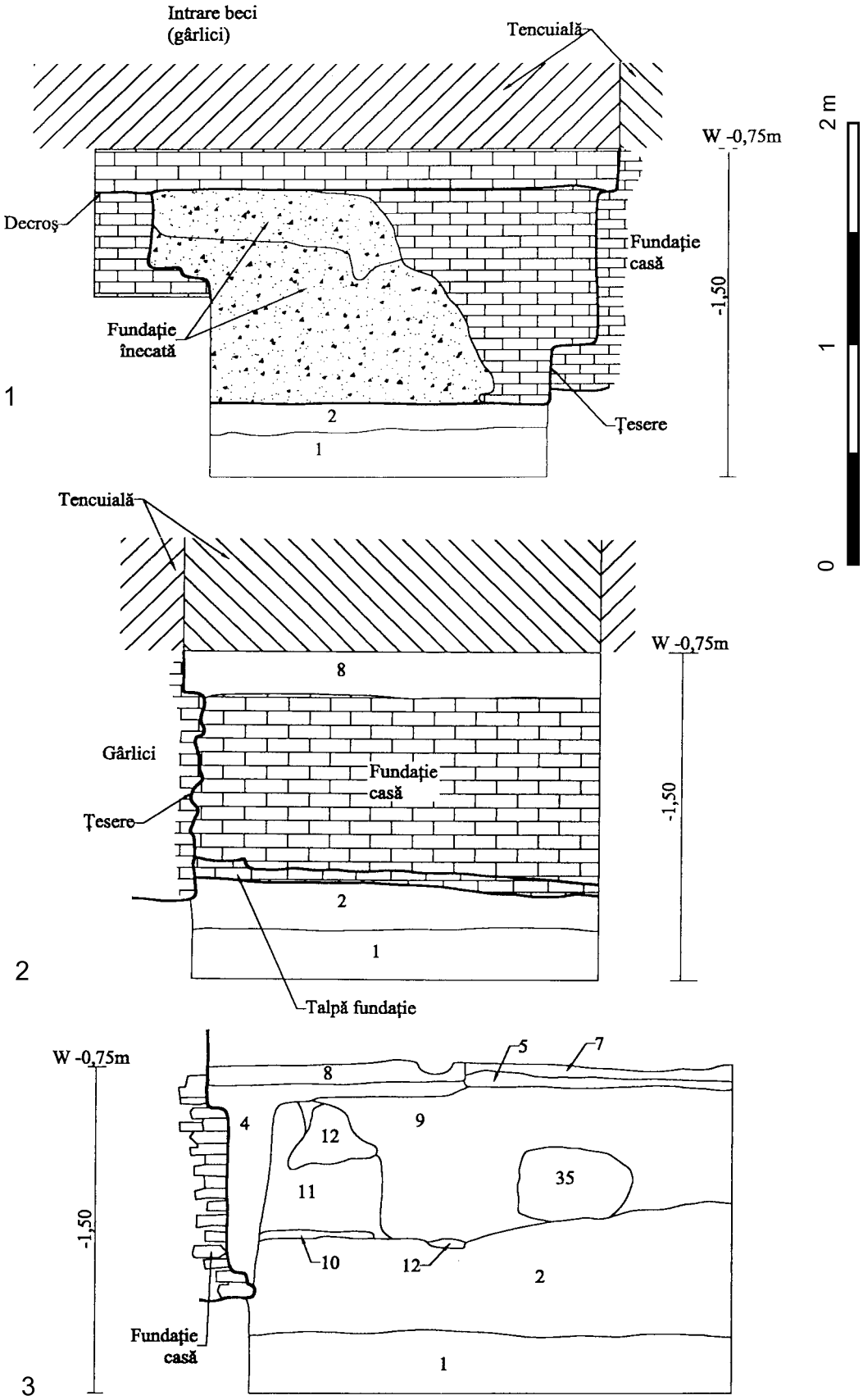

Fig. 2. S.1 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil vest.

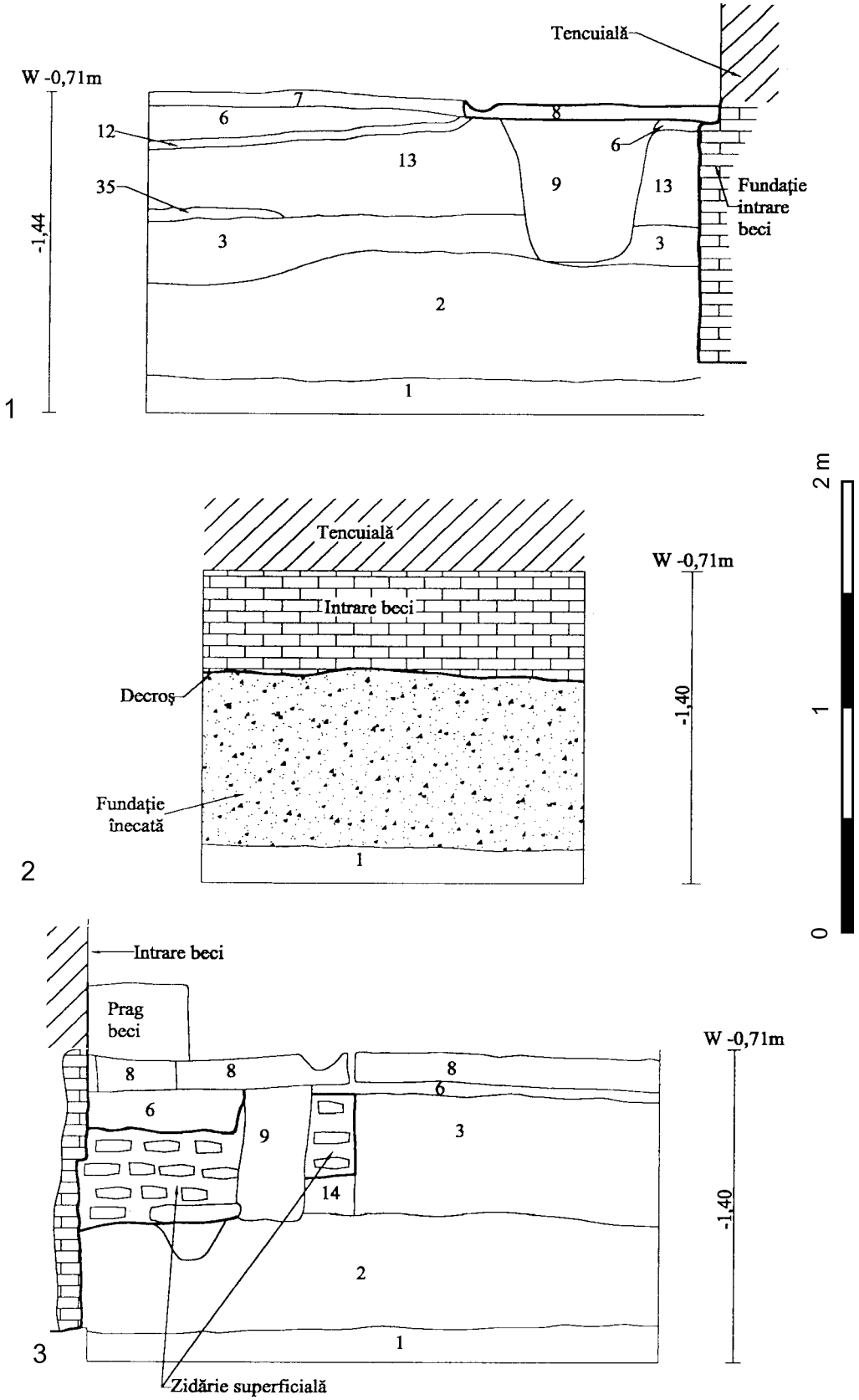

Fig. 3. S.2 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil vest.

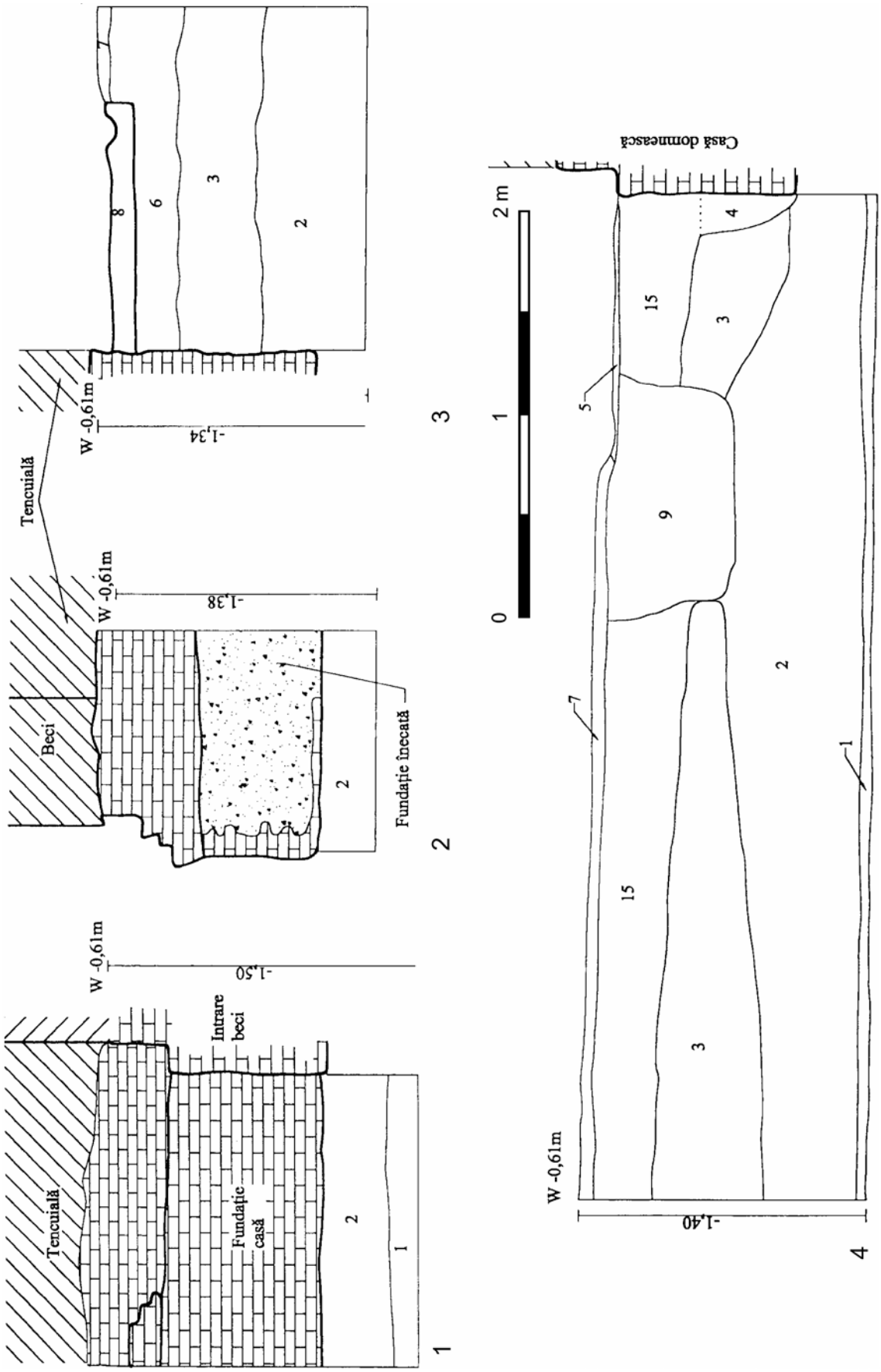

Fig. 4. S.3 – 1 profil sud; 2 profil sud (colţul beciului); 3 profil vest; 4 profil est.

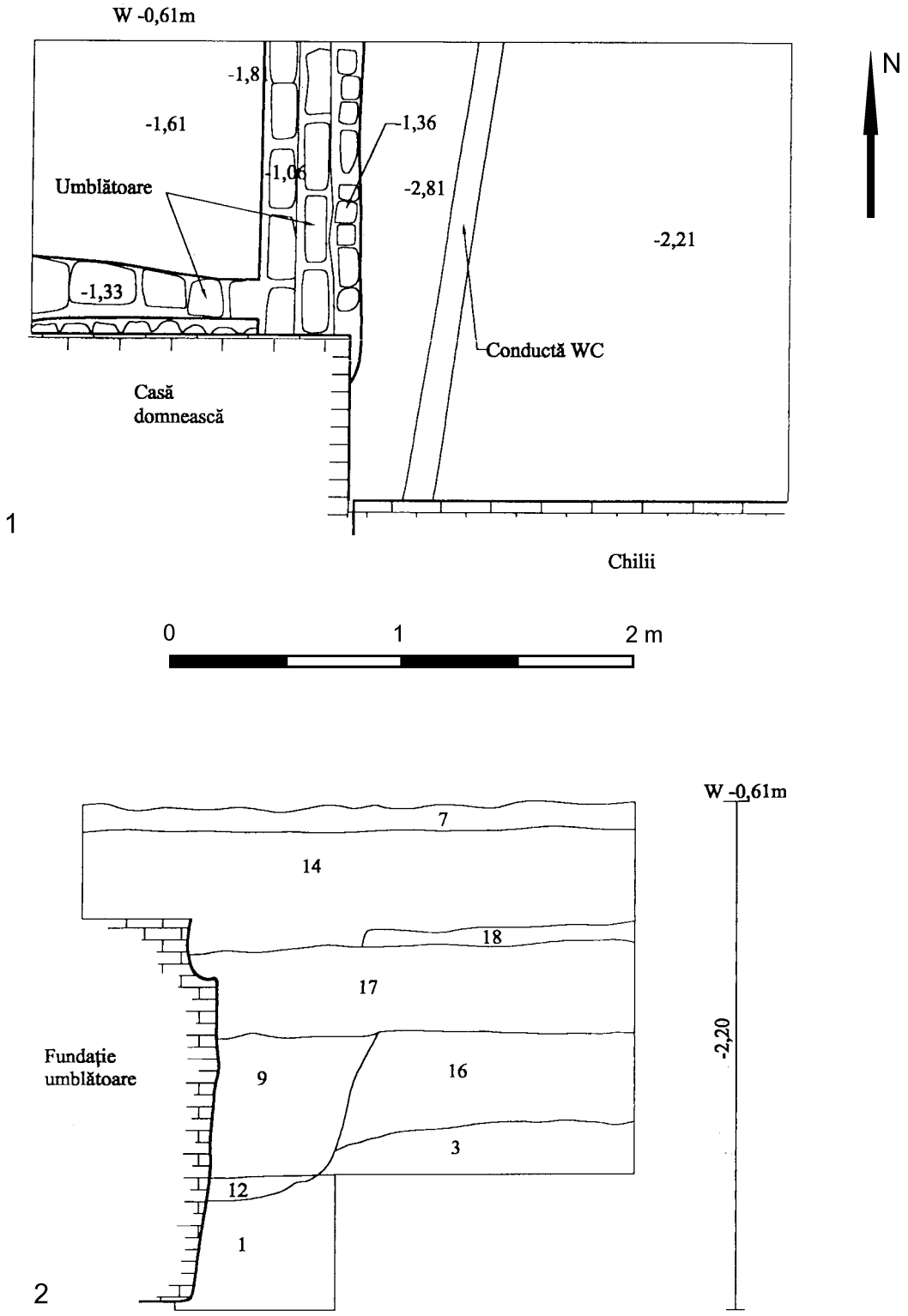

Fig. 5. S.4 – 1 plan; 2 profil nord.

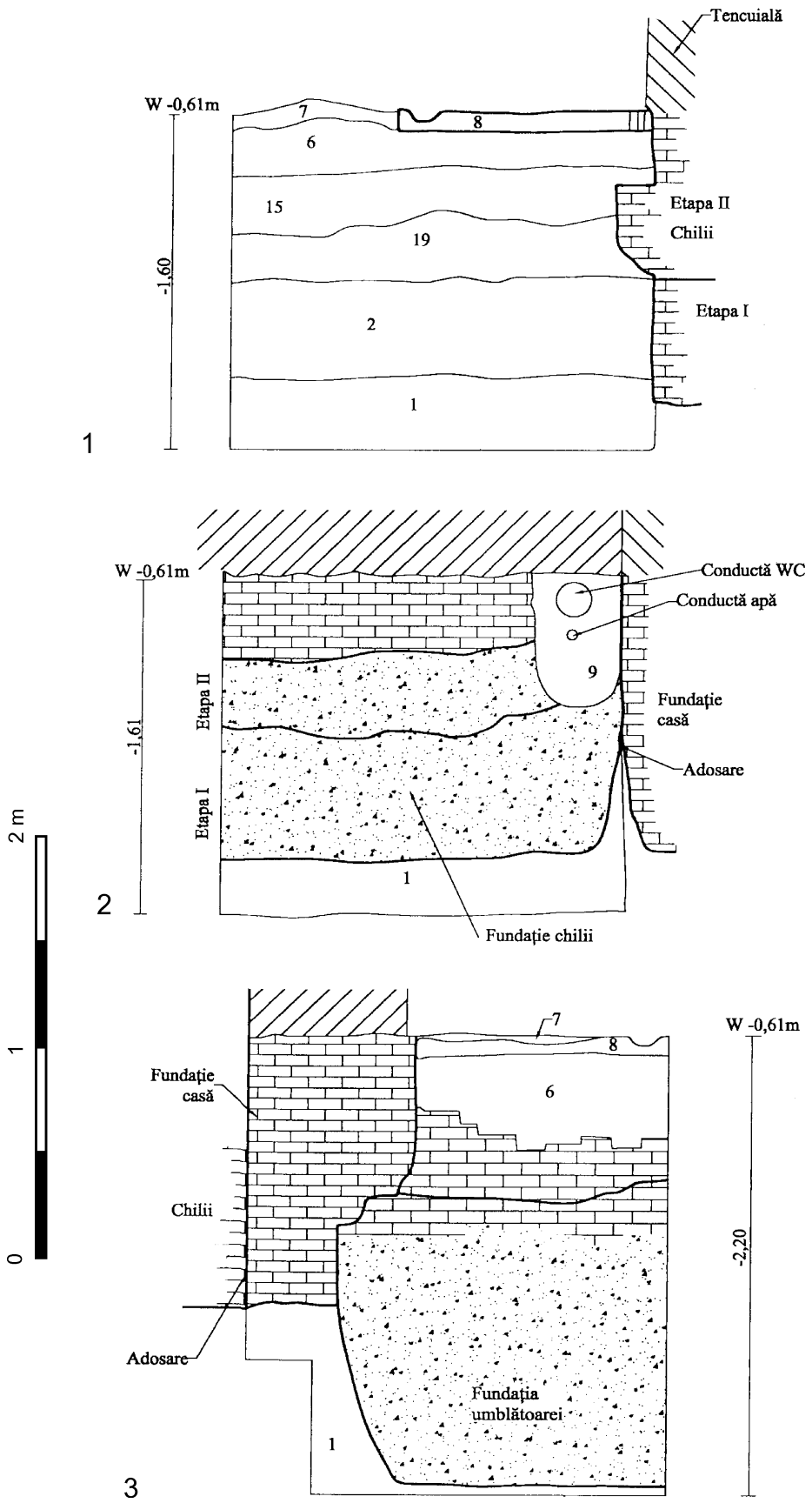

Fig. 6. S.4 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil vest.

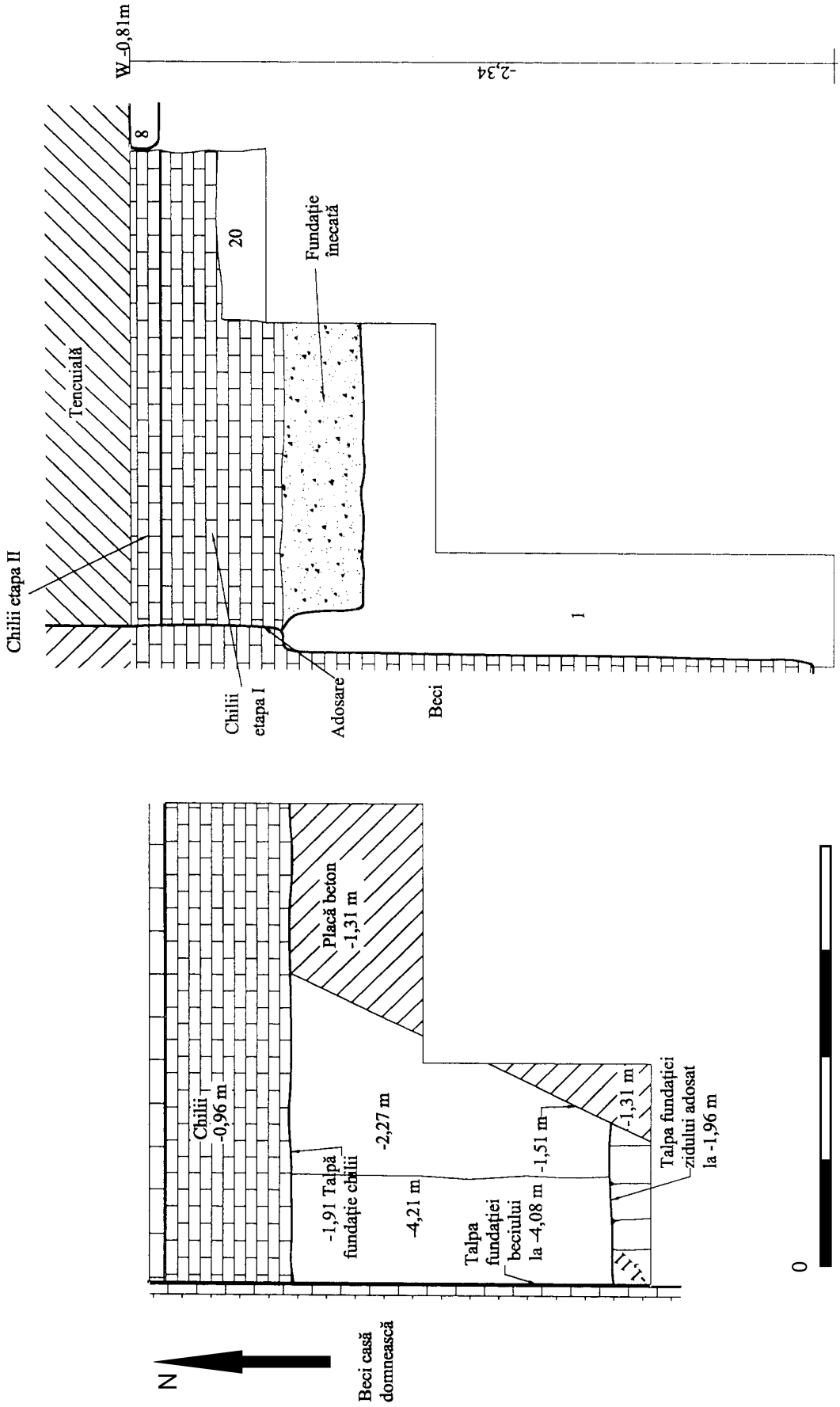

Fig. 7. S.5 – 1 plan; 2 profil nord.

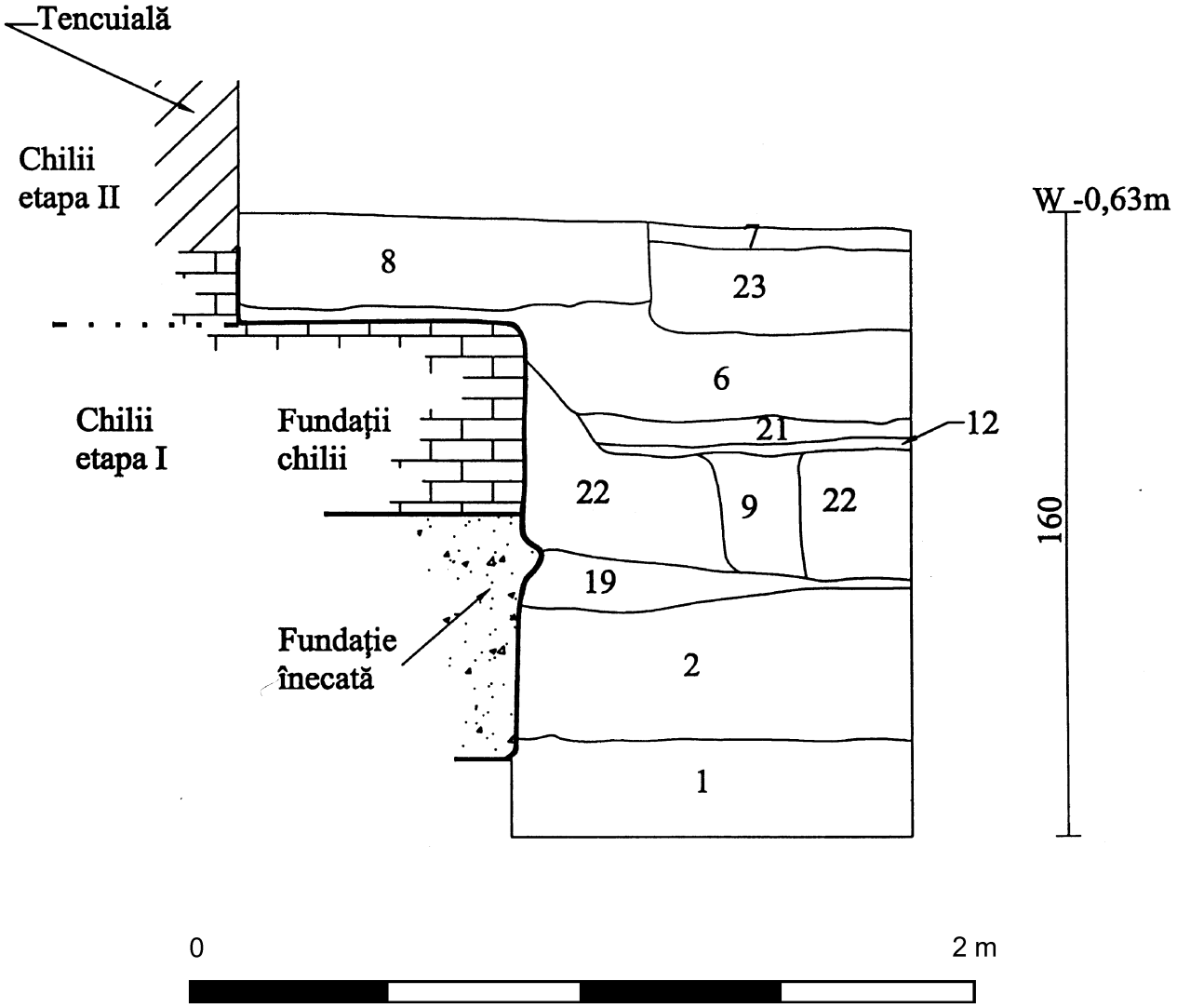

Fig. 8. S.5bis – profil est.

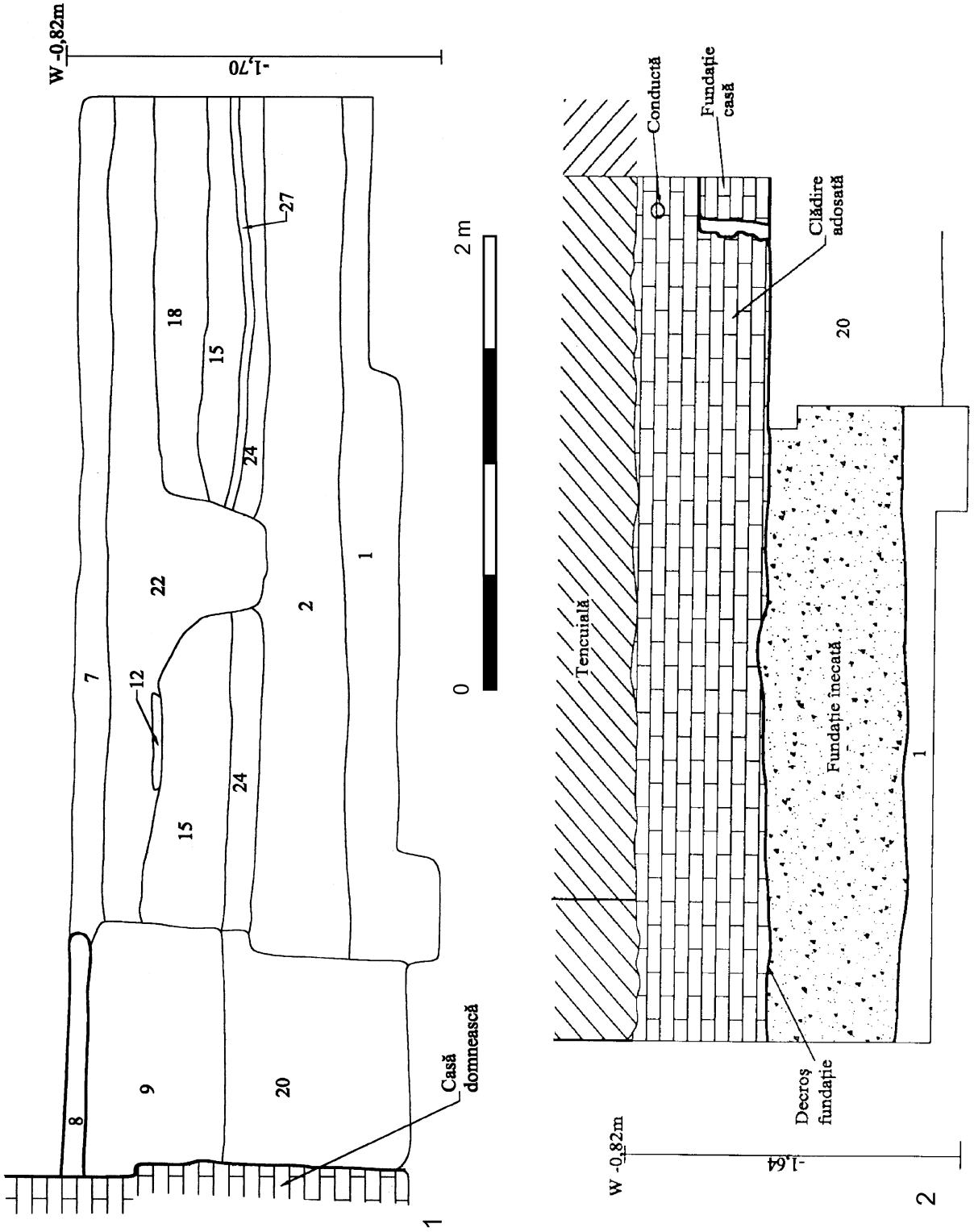

Fig. 9. S.6 – 1 profil est; 2 profil vest.

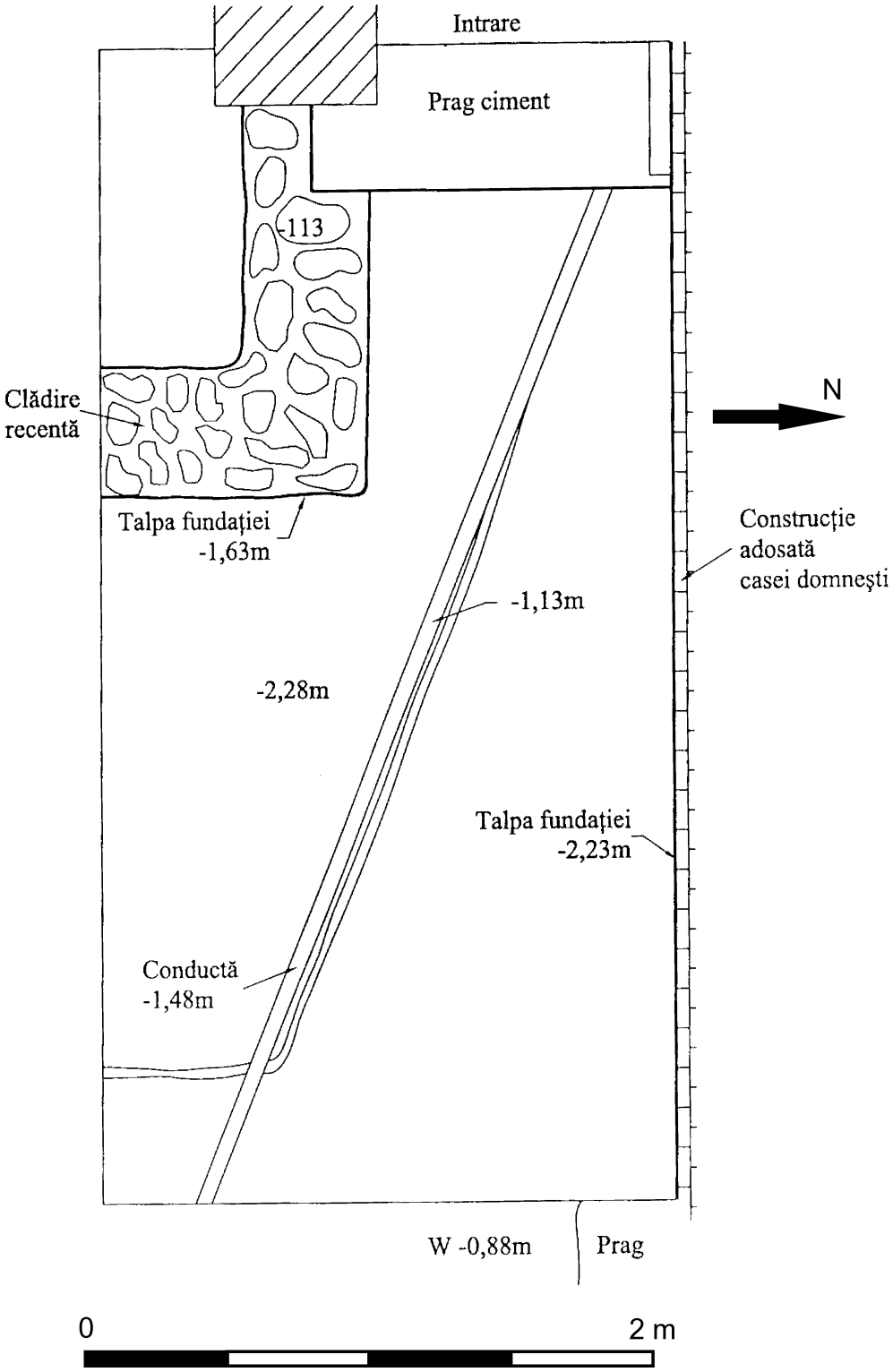

Fig. 10. S.7 – plan.

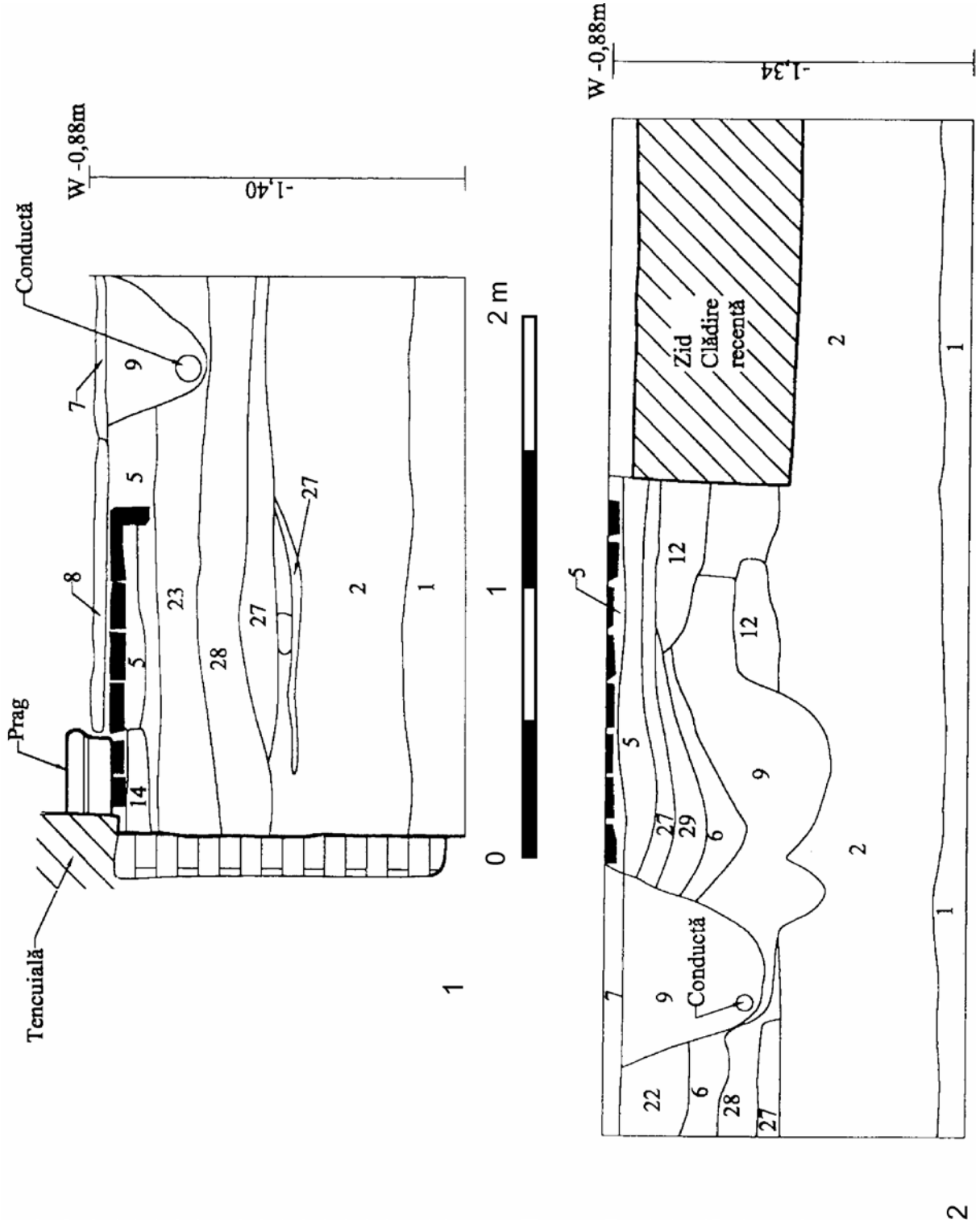

Fig. 11. S.7 – 1 profil est; 2 profil sud.

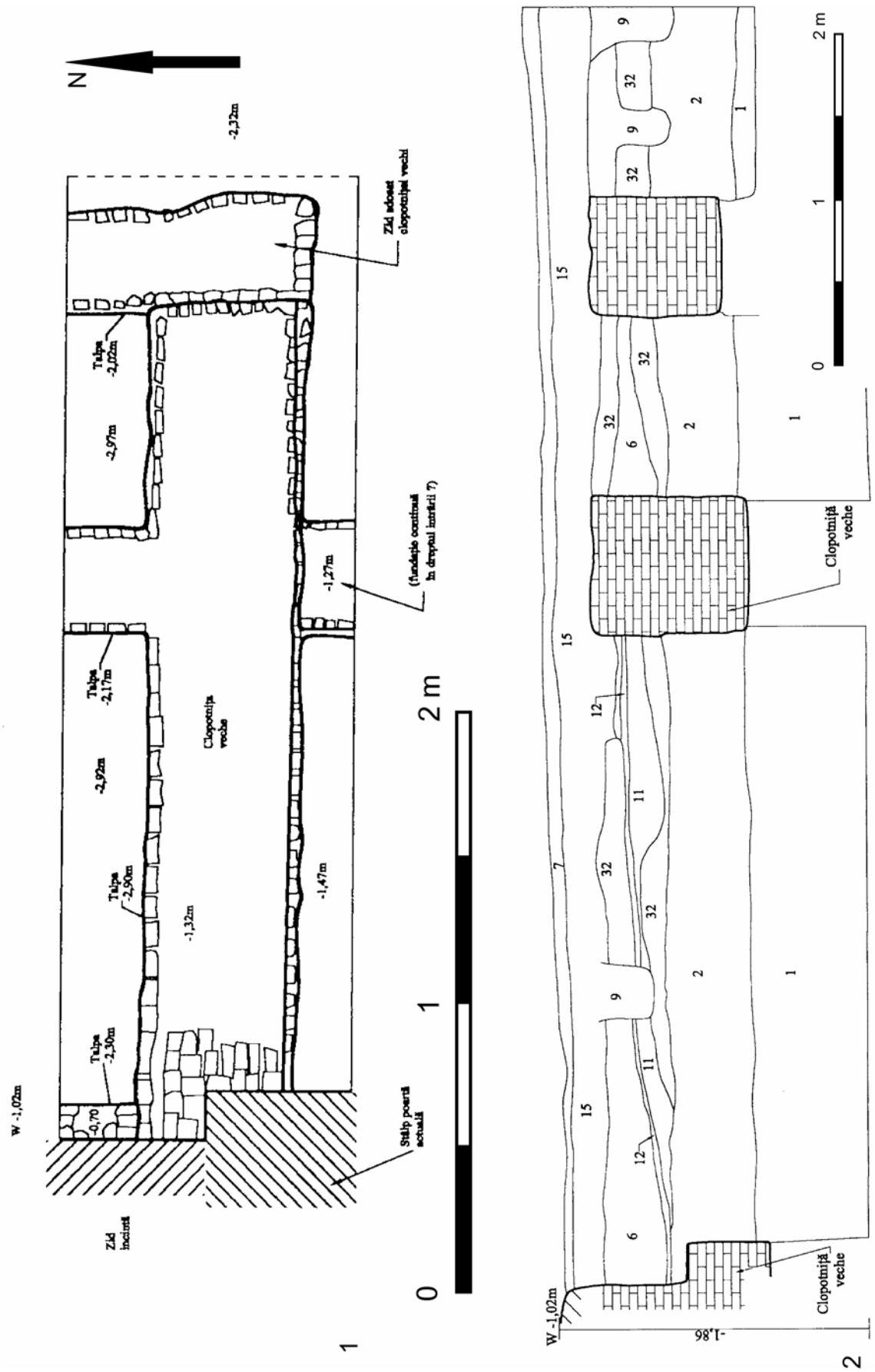

Fig. 12. S.8 – 1 plan; 2 profil nord.

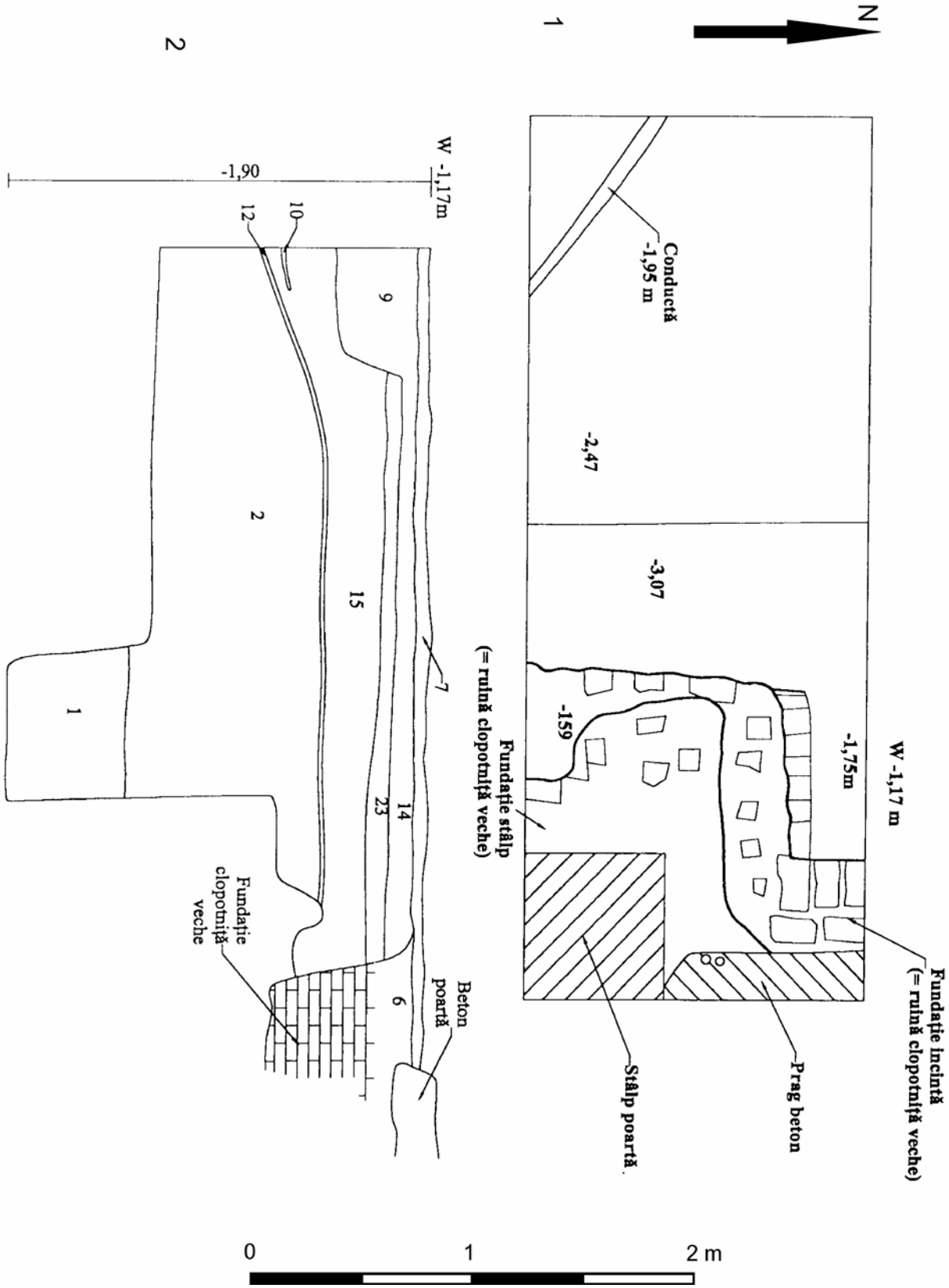

Fig. 13. S.8ext – 1 plan; 2 profil nord.

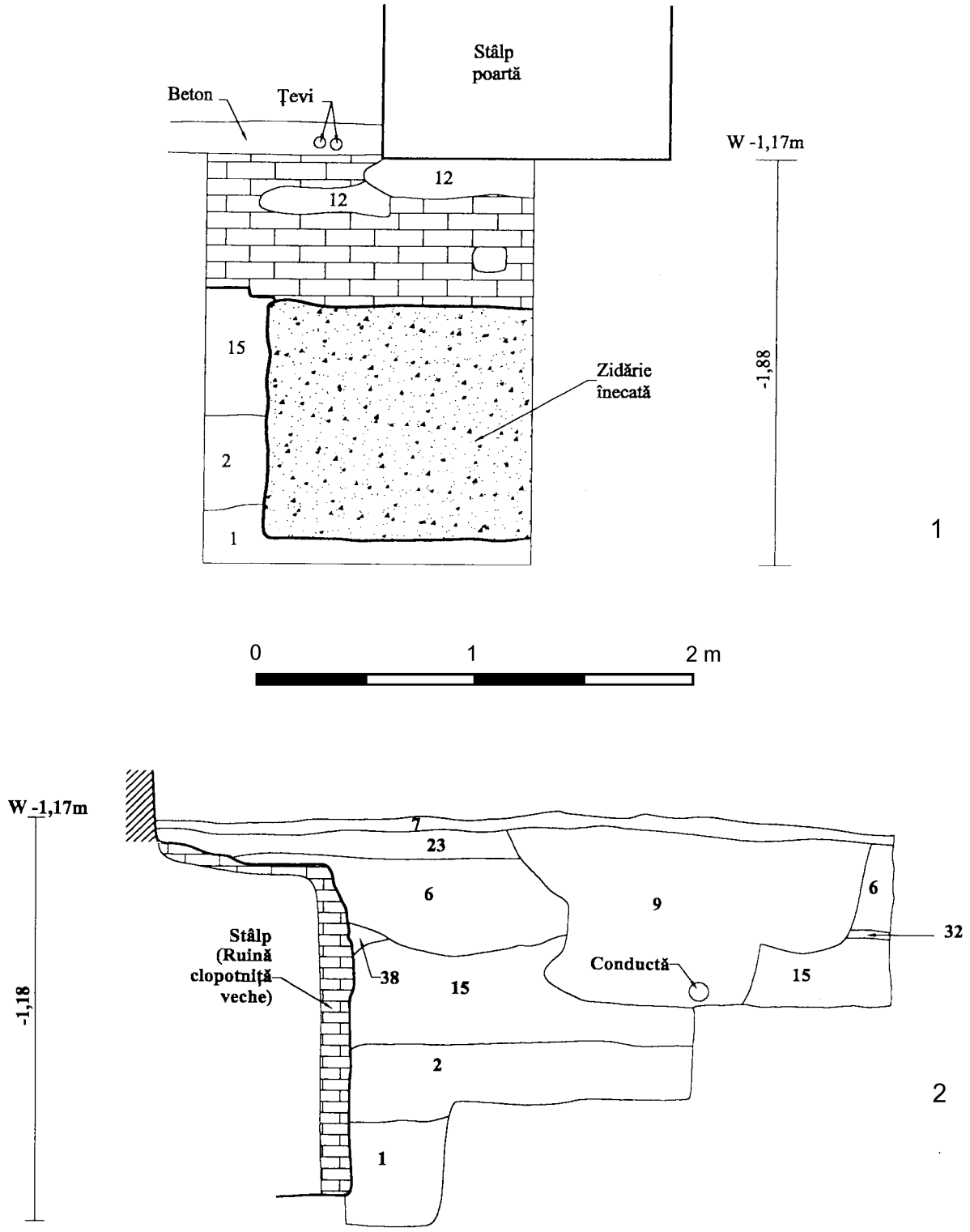

Fig. 14. S.8ext – 1 profil est; 2 profil sud.

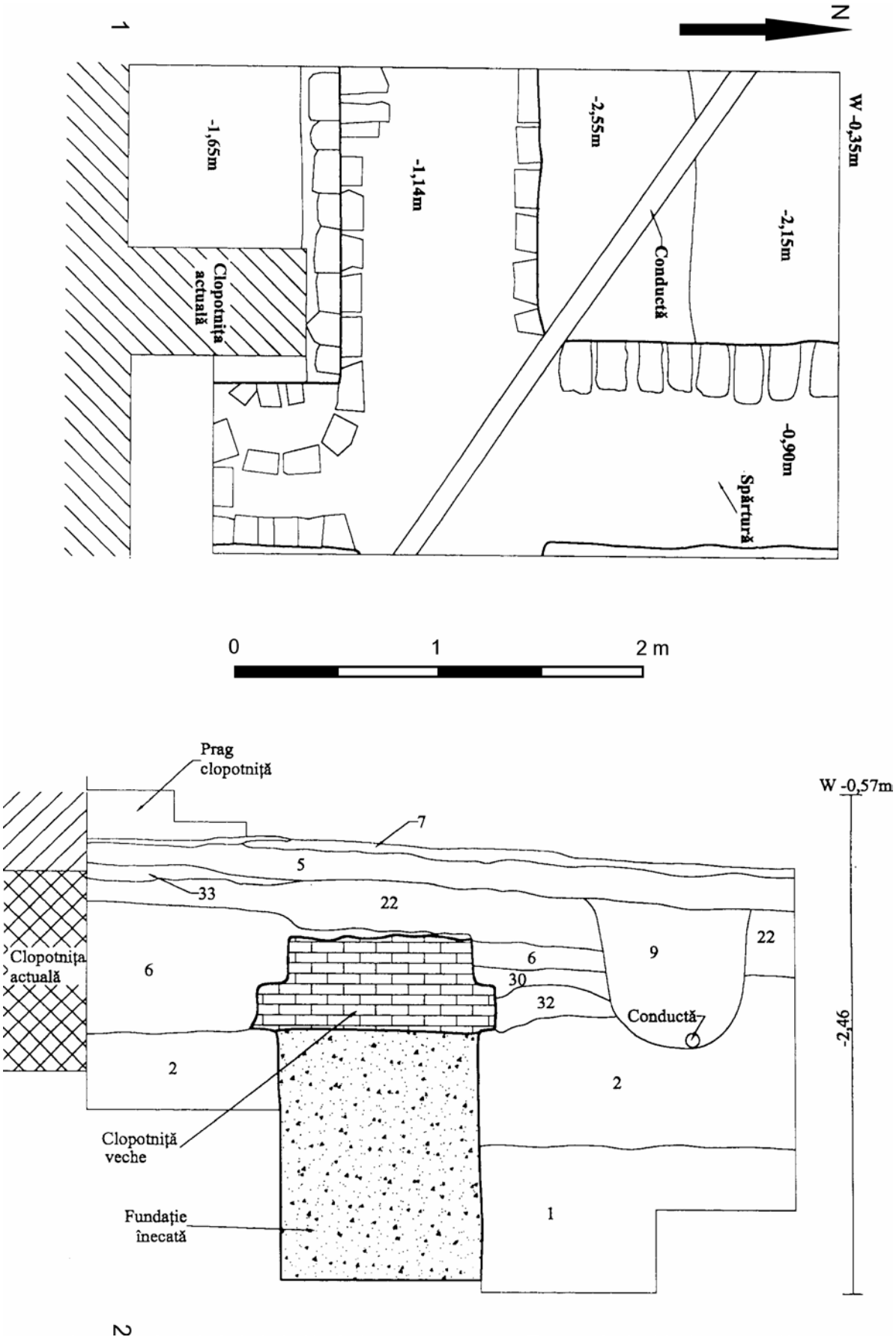

Fig. 15. S.9a – 1 plan; 2 profil vest.

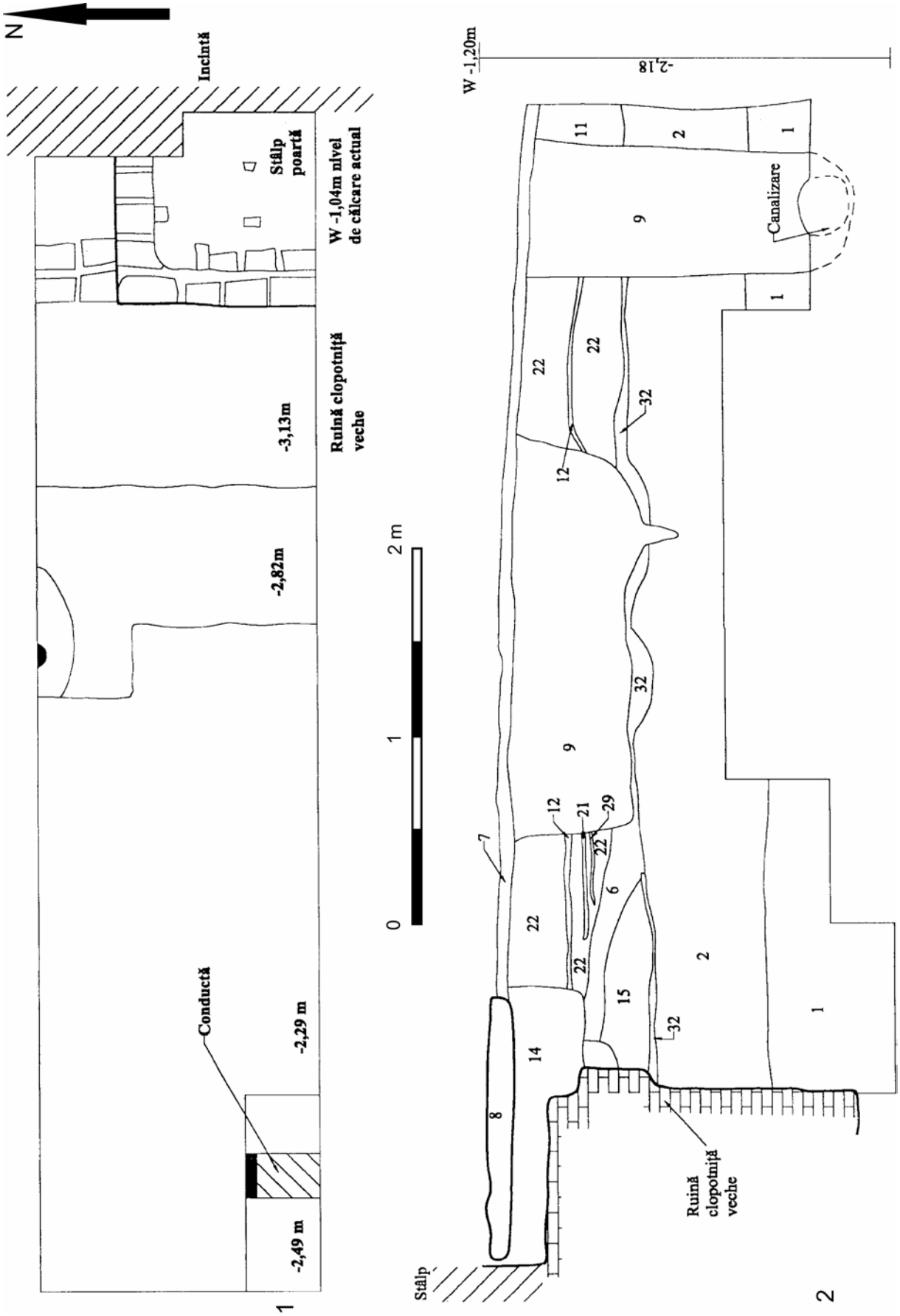

Fig. 16. S.9b – 1 plan; 2 profil sud.

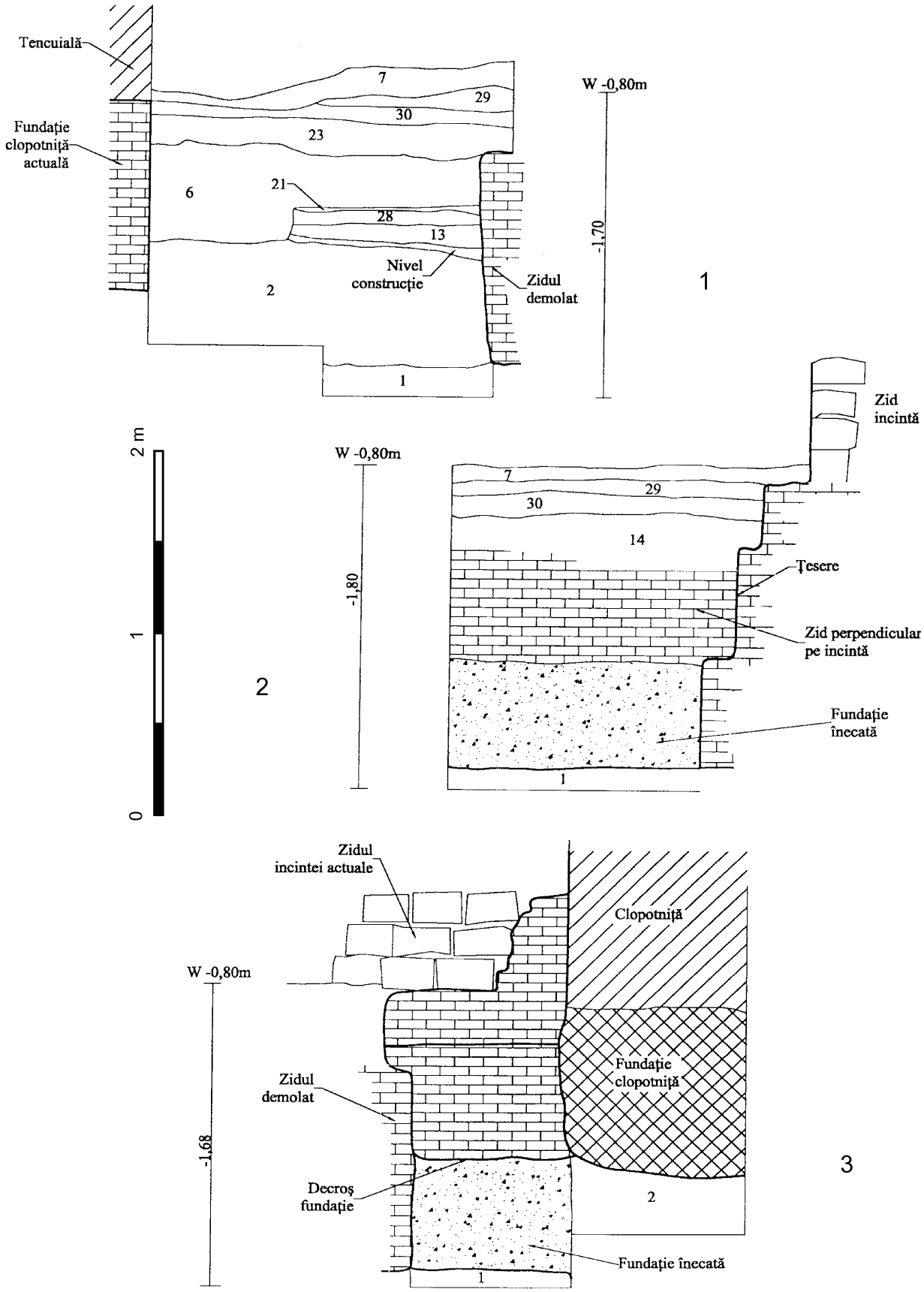

Fig. 17. S.10 – 1 profil est; 2 profil sud; 3 profil vest.

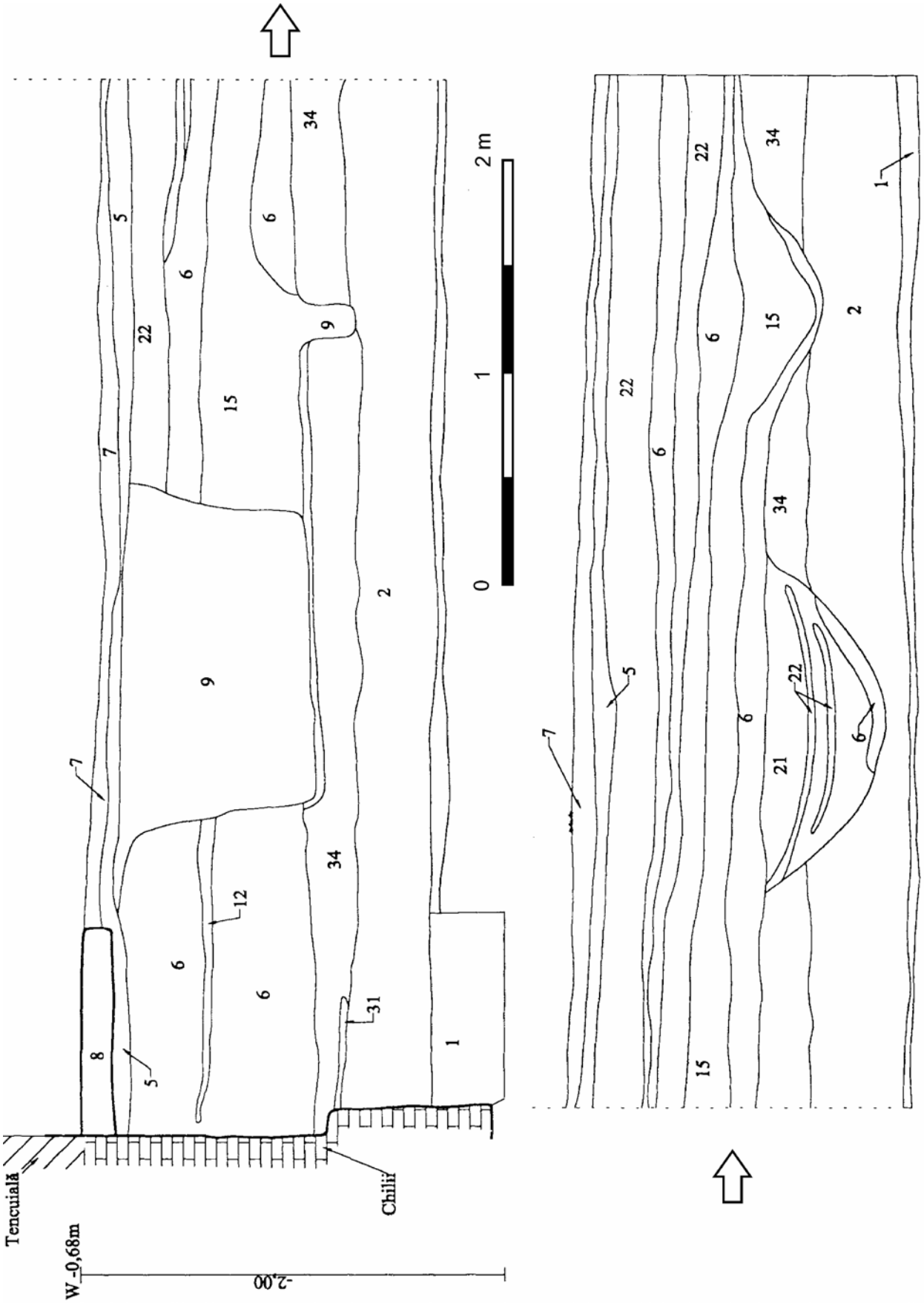

Fig. 18. S.11 – profil vest.

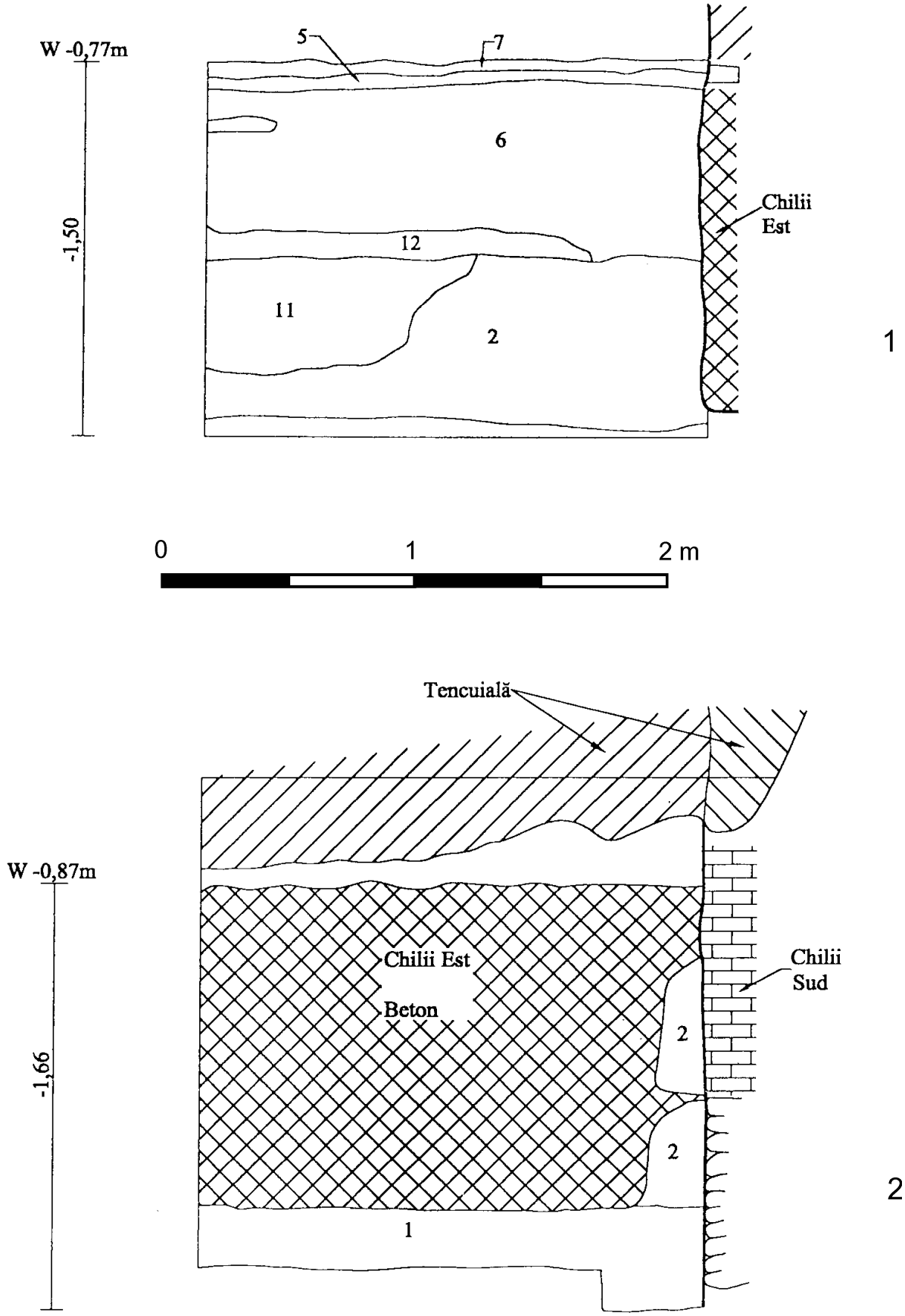

Fig. 19. S.12 – 1 profil nord; 2 profil est.